

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA**

Príloha 1

**OBSAH VZDELÁVANIA
PRE PRÍPRAVNÝ ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY PRE ŽIAKOV SO
SLUCHOVÝM POSTIHNUTÍM A 1. ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY
A ZÁKLADNEJ ŠKOLY PRE ŽIAKOV SO SLUCHOVÝM
POSTIHNUTÍM**

Autori:

Mgr. Iris Domancová, PhD., Mgr. Miriam Daubnerová, Mgr. Viktória Hromádková,
PaedDr. Miloš Jozefčák, PhD., Mgr. Mária Vašková, Mgr. Peter Borovský, Mgr. Ľubica
Jägrová, Mgr. Silvia Neuvirthová, Mgr. Silvia Vidová, PaedDr. Ľuboslava Porubovičová,
Mgr. Adriana Poltárska, RNDr. Oľga Minárová, Mgr. Jana Fraňová, Mgr. Mária Juranová,
Mgr. Zuzana Sznidová, Mgr. Danica Oswaldová, Mgr. Zdenka Cirjaková
v spolupráci s ďalšími učiteľmi škôl pre žiakov so sluchovým postihnutím v Prešove, Levoči,
Lučenci, Kremnici a v Bratislave

Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.

Obsah vzdelávania

VZDELÁVACIA OBLASŤ JAZYK A KOMUNIKÁCIA

- PREDMETY**
- **SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA**
 - **KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI**

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

V prílohe č. 1 na stranách 2 až 19 bol uvedený obsah vzdelávania pre predmet slovenský jazyk a literatúra pre prípravný až 1. ročník základnej školy pre žiakov so sluchovým postihnutím.

Obsah bol inovovaný, v súčasnosti sa predmet slovenský jazyk a literatúra v prípravnom až 2. ročníku vyučuje podľa *obsahu vzdelávania pre prípravný, 1., 2. ročník základnej školy pre žiakov so sluchovým postihnutím, vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia, vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra, ktorý schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2010-10687/23269:1-914 dňa 13. júla 2010.*

VZDELÁVACIA OBLASŤ JAZYK A KOMUNIKÁCIA

KOMUNIKAČNÉ ZRUČNOSTI pre prípravny a 1.ročník

Charakteristika predmetu

Cieľom vyučovania predmetu komunikačné zručnosti je optimalizovať prijímanie, spracovanie, produkovanie a odovzdávanie informácií u žiaka so sluchovým postihnutím podľa jeho predpokladov a schopností.

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných zručností žiakov. S prihliadnutím na špecifické ciele predmetu, na druh a stupeň sluchového postihnutia u žiakov, predmet komunikačné zručnosti neobsahuje obsahové a výkonové štandardy.

Rozvíjanie komunikačných zručností kladie požiadavku navodzovať a sústavne rozvíjať medziosobnostnú komunikáciu medzi žiakom so sluchovým postihnutím a učiteľom, medzi žiakmi navzájom v rôznych komunikačných formách (hovorený jazyk, posunkový jazyk, posunkovaná slovenčina) podľa predpokladov a schopností žiaka. Učiteľ podporuje u žiaka sebadôveru, vedie žiaka ku koncentrácii, kontrole impulzívneho správania a prosociálnemu správaniu.

Obsahové zameranie, prostriedky a metódy práce sú podmienené zásadou individuálneho prístupu a individuálneho programovania. Na vyučovaní predmetu sa používajú také metódy práce, ktoré vyžadujú vysokú psychicko-komunikatívnu aktivitu každého žiaka a interakčno-komunikatívne vzťahy medzi žiakmi.

Každá komunikačná situácia sa citlivo využíva na dialóg so žiakom ako základnej metódy práce, v hovorenom jazyku, posunkovom jazyku podľa možností a predpokladov žiaka. Podľa možností a predpokladov žiaka sa komunikácia so žiakom rozvíja všetkými dostupnými komunikačnými formami: v posunkovom jazyku, posunkovanou slovenčinou, prstovou abecedou, v hovorenom jazyku, písomnou formou, pomocnými artikulačnými znakmi, neverbálnou komunikáciou, pantomímou, dramatizáciou a inými prostriedkami.

Komunikačné schopnosti sa rozvíjajú v spontánných a navodených situáciách. V spontánných a navodených situáciách sa opakujú gramatické javy osvojované v slovenskom jazyku a literatúre a iných predmetoch, najmä javy významné z hľadiska komunikatívnej využiteľnosti.

Komunikačné zručnosti žiakov so sluchovým postihnutím sa rozvíjajú

- a) v hrách a v rôznych činnostiach žiakov,
- b) témami zameranými na bežné životné situácie.

Obsah predmetu komunikačné zručnosti je rámcový a štruktúrovaný tak, aby sa systematicky rozvíjala receptívna, centrálna a expresívna zložka reči. V procese vyučovania predmetu komunikačné zručnosti si žiaci so sluchovým postihnutím upevňujú a rozširujú pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, osvojujú nové pojmy v hovorenom alebo posunkovom jazyku, prípadne v obidvoch jazykových systémoch. Spoznávajú význam piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti. Učia sa porozumieť informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch. Oboznamujú sa s kultúrou, jej rôznymi podobami, učia sa pochopiť a vyjadriť v primeraných komunikačných formách umelecké prejavy a zážitky.

V prípade, že sa nepočujúci žiak v rámci predmetu komunikačné zručnosti učí posunkový jazyk ako jazykový systém, učebné osnovy daného predmetu sa primerane týmto požiadavkám upravujú. Žiak si osvojuje slovnú zásobu posunkového jazyka a jeho gramatický systém.

Vyučovanie predmetu komunikačné zručnosti nadväzuje na vyučovanie všetkých predmetov primárneho vzdelávania v základnej škole pre žiakov so sluchovým postihnutím. Svojou podstatou upevňuje najmä vedomosti a komunikačné zručnosti získané na vyučovaní slovenského jazyka, prvouky a matematiky.

Predmet komunikačné zručnosti umožňuje plniť aj ciele etickej výchovy - stimulovať a pozitívne ovplyvňovať morálny vývin žiakov so sluchovým postihnutím, podporovať pozitívne myslenie a vlastnosti, sebadôveru, sebauvedomenie, oboznámiť žiakov s prosociálnymi hodnotami a postojmi.

Prehľad tematických celkov

Prípravný a 1. ročník

1. Rozvíjanie receptívnej zložky reči v hovorenom jazyku

Rozvíjanie zrakového vnímania - priradovanie, vyberanie a radenie, porovnávanie, skladanie, výcvik priestorovej orientácie, odzeralie.

Rozvíjanie sluchového vnímania

- identifikácia rozlišovanie zvukového podnetu,
- vnímanie vibrácií hmatom i sluchom,
- vnímanie hudobných i nehudobných zvukov,
- vnímanie a rozoznávanie sily zvuku (hudby),
- vnímanie a rozoznávanie hlbokých a vysokých tónov, dlhých a krátkych tónov,
- rozlíšenie počtu zvukov (málo - veľa),
- vyjadrovanie napodobňovaním zvukovými nástrojmi, alebo predmetmi tempa, rytmu, sily zvuku,
- rozvíjanie schopnosti reagovania pohybom na zvuk rytmických nástrojov, na rýchle a pomalé tempo hudby,
- rytmizácia riekaniiek s pohybovým vyjadrením,
- počúvanie hudby (zrakom, hmatom, sluchom),
- rozlišovanie slov podľa zvuku,
- rozlišovanie hudobných a nehudobných zvukov.

Rozvíjanie hmatového vnímania - poznávanie základných kvalít - hmotnosti, teploty, veľkosti predmetov, ich povrchu, polohy, smeru a umiestnenia.

2. Rozvíjanie receptívnej zložky reči v posunkovom jazyku

Rozvíjanie zrakového vnímania - priradovanie, vyberanie a radenie, porovnávanie, skladanie, výcvik priestorovej orientácie.

3. Rozvíjanie centrálnej zložky reči (v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Chápanie pojmov.

Napĺňanie pojmov konkrétnym obsahom.

4. Rozvíjanie expresívnej zložky reči (v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Pomenovanie predmetov, javov, dejov.

Tvorenie otázok a odpovedí.

Tvorenie viet.

Podporovanie samostatného vyjadrovania.

Rozprávanie podľa obrázku.

Rozprávanie krátkého príbehu.

Dialóg na danú tému.

Dialogická reč - spresňovanie, obohacovanie úrovne slovníka, spresňovanie gramatickej štruktúry, otázok, rozvíjanie chápania zmyslového obsahu dialógu a určených rečových situácií.

Pantomíma - kombinácia s posunkami, kombinácia s dramatizáciou, kombinácia s psychodramou (monológ, výmena rolí, svedomie, zrkadlo), kombinácia s výtvarným prejavom, kombinácia s tancom.

5. Rozvíjanie slovnej zásoby(v hovorenom jazyku, v posunkovom jazyku)

Aktívna slovná zásoba

Pomenovanie konkrétnych predmetov, predmetov na obrázkoch, javov, dejov. Vyhľadávanie protikladov. Vytváranie asociácií.

Pasívna slovná zásoba

Oboznámenie s významom slova (posunku), identifikácia slova (posunku), identifikácia predmetov podľa opisu, synonymá.

Potencionálna slovná zásoba

Uskladňovanie štruktúralno-sémantickej analýzy odvodených slov (posunkov) .

Prenášanie významu pri stretnutí s viacvýznamovým slovom (posunkom).

Odhad významu nového slova (posunku) na základe situácie alebo obsahu.

Porovnávanie nového významu so starým (v podmienkach obsahu), podobnosť na základe vonkajších znakov, podobnosť podľa funkcie.

6. Orientácia a neverbálna komunikácia

Rozvíjanie schopnosti chápania významu piktogramov používaných v doprave, v zariadeniach a inštitúciách občianskej vybavenosti.

Rozvíjanie schopnosti porozumenia informáciám na plagátoch, mapách a náčrtkoch.

7. Kultúra v živote človeka so sluchovým postihnutím

Interpretácia umeleckého zážitku v rôznych komunikačných formách (návšteva divadla - balet, pantomíma), výstavy.

Proces

Odporúčame učiteľom, aby pristupovali k vymedzenému obsahu ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického využitia. Takto štrukturovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu.

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Vyučovanie organizuje tak, aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti v komunikačných formách podľa ich predpokladov a schopností.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich poznávací aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele, volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy.

Rozvoj komunikačných zručností žiaka so sluchovým postihnutím závisí aj od angažovanosti a tvorivého prístupu pedagógov pri didakticko-metodickom stvárnení celého pedagogického procesu zameraného na rozvoj komunikačných zručností žiaka.

VZDELÁVACIA OBLASŤ PRÍRODA A SPOLOČNOSŤ

PREDMETY • PRÍRODOVEDA • VLASTIVEDA

PRÍRODOVEDA

Charakteristika predmetu

Predmet Prírodoveda predstavuje úvod do systematizácie a objektivizácie spontánne nadobudnutých prírodovedných poznatkov dieťaťa. Predmet integruje viaceré prírodovedné oblasti ako je biológia, fyzika, chémia a zdravotná veda. Oblasť sú integrované predovšetkým preto, lebo cieľom predmetu nie je rozvíjanie obsahu samostatných vedných disciplín, ale postupné oboznamovanie sa s prírodnými javmi a zákonitostami tak, aby sa u dieťaťa zároveň s prírodovedným poznaním rozvíjala aj procesná stránka samotného poznávacieho procesu.

Vyučovanie je postavené na pozorovacích a výskumných aktivitách, ktorých cieľom je riešenie čiastkových problémov, pričom východiskom k stanovovaniu vyučovacích problémov sú aktuálne detské vedomosti, ich minulé skúsenosti a úroveň ich kognitívnych schopností. Samotné edukačné činnosti sú zamerané na iniciáciu skúmania javov a udalostí, ktoré sú spojené s bezprostredným životným prostredím dieťaťa a s dieťaťom samým. Prostredníctvom experimentálne zameraného vyučovania si deti rozvíjajú pozitívny vzťah k prírode, ale aj k samotnej vede.

Ciele predmetu

Hlavným cieľom predmetu je rozvíjať poznanie dieťaťa v oblasti spoznávania prírodného prostredia a javov s ním súvisiacich tak, aby bolo samostatne schopné orientovať sa v informáciách a vedieť ich spracovávať objektívne do takej miery, do akej mu to povoľuje jeho kognitívna úroveň. Cieľ je možné bližšie špecifikovať; prírodoveda má deti viesť k:

- spoznávaniu životného prostredia, k pozorovaniu zmien, ktoré sa v ňom dejú, k vnímaniu pozorovaných javov ako častí komplexného celku prírody.
- rozvoju schopnosti získavať informácie o prírode pozorovaním, skúmaním a hľadaním v rôznych informačných zdrojoch.
- rozvoju schopnosti pozorovať s porozumením prostredníctvom využívania všetkých zmyslov a jednoduchých nástrojov, interpretovať získané informácie objektívne.
- opisovaniu, porovnávaniu a klasifikácii informácií získaných pozorovaním.
- rozvoju schopnosti realizovať jednoduché prírodovedné experimenty.
- tvorbe a modifikácii pojmov a predstáv, ktoré opisujú a vysvetľujú základné prírodné javy a existencie.
- uvedomeniu si potreby prírodu chrániť a k aktívnemu zapojeniu sa do efektívnejšieho využívania látok, ktoré príroda ľuďom poskytuje.
- poznaniu fungovania ľudského tela, k rešpektovaniu vlastného zdravia a k jeho aktívnej ochrane prostredníctvom zdravého životného štýlu.

Čiastkové ciele predmetu

Jedným z parciálnych cieľov predmetu je efektívny a postupný **rozvoj myslenia** dieťaťa. Dieťa, ktoré ešte nie je schopné abstraktne myslieť a jeho logické myslenie je zatiaľ

nasmerované na konkrétnu realitu (empíriu) je systematicky vedené tak, aby získalo čo najviac empirického materiálu o všeobecných prírodných javoch a aby sa na týchto konkrétnych javoch postupne učilo základným logickým operáciám. Prvý a druhý ročník Prírodovedy je preto zameraný najmä na aktívnu manipuláciu s materiálmi, s ktorými sa deti bežne stretávajú. Deti sú vyučovaním usmerňované k skúmaniu čiastkových aspektov bežných situácií tak, aby:

sa rozvíjala ich schopnosť pozorovať detaily vzhľadom na celok (s čím neskôr súvisí schopnosť syntézy),

sa naučili porovnávať (s čím neskôr súvisí schopnosť dedukcie),

sa naučili identifikovať premenné skúmanej situácie (s čím neskôr súvisí schopnosť tvorby testov hypotéz a predpokladov),

vedeli identifikovať podstatné znaky objektov a ich premenlivé znaky (s čím neskôr súvisí schopnosť identifikovať výnimku alebo pravidlo),

sa učili zovšeobecňovať vyslovovaním záveru z niekoľkonásobných pozorovaní (s čím neskôr súvisí schopnosť aplikovať osvojené vysvetlenie na podobné javy a modifikovať ho, ale aj schopnosť indukcie),

sa naučili vyjadrovať svoje predstavy o javoch slovom a obrazom (s čím neskôr súvisí schopnosť modifikácie predstáv abstraktnou manipuláciou – analýzou javu s imaginárnym druhým ja – využitie egocentrickej reči ako prostriedku myslenia),

si rozvíjali schopnosť argumentácie s využívaním kauzality (s čím neskôr súvisí schopnosť tvoriť hypotézy opodstatnené vlastnou teóriou),

dokázali zdieľať svoje predstavy s vrstovníkmi v pracovnej skupine (s čím neskôr súvisí schopnosť efektívnej kooperácie).

Tretí a najmä štvrtý ročník sú v Prírodovede zamerané obsahovo a činnostne tak, aby bolo možné dosiahnuť rozvoj kognitívnych schopností, ktoré sú uvedené v zátvorkách.

Rozvoj kognitívnych schopností dieťaťa je prvoradým cieľom, s ktorým sa neoddeliteľne spája **rozvoj poznatkového systému** dieťaťa v oblasti prírodných vied. Deti sú vedené vo vzdelávacom procese tak, aby

si správne naplnili a vzájomne poprepájali základné prírodovedné pojmy, ktoré charakterizujú bežne pozorované skutočnosti pochopiteľné v ich veku (s čím neskôr súvisí schopnosť flexibilnejšieho používania pojmov) – napríklad čo je koreň, stonka, list, kvet – ako spolu súvisia a prečo,...

si osvojili vybrané vedecké pojmy, na ktorých je možné rozvíjať prírodovedné schopnosti (s čím neskôr súvisí schopnosť abstrakcie) – napríklad čo je to magnetizmus, svetlo, zvuk, farba,...

si osvojili základy vedeckej terminológie a vedeli ju odlíšiť od bežnej, nevedeckej komunikácie (s čím neskôr súvisí chápanie vedeckej systematiky), napríklad názvy rôznych druhov rastlín a živočíchov, ...

si osvojili vedomosti o vzťahoch živej a neživej prírody (s čím neskôr súvisí chápanie ekologických a environmentálnych problémov), napríklad potravinové reťazce, ekosystematické vzťahy,...

si modifikovali obsahy vybraných pojmov, ktoré majú v bežnom živote nevedecký obsah (s čím neskôr súvisí lepšia schopnosť modifikovať obsahy iných pojmov ako aj schopnosť rozširovať a naopak zužovať aplikovateľnosť pojmov na javy a predmety) – napríklad pojmy rozpúšťanie a roztápanie, hmotnosť, prítťažlivosť, ...

Spolu s rozvojom poznatkového systému a spôsobov jeho obohacovania a modifikácie súvisí aj **rozvoj špecifických postojov**, ktoré vedú dieťa k uvedomejšiemu využívaniu svojich vedomostí. Učiteľ svojim správaním a najmä spôsobom myslenia vplýva na postoje dieťaťa. U dieťaťa sa tak v postojovej oblasti rozvíjajú nasledovné charakteristiky:

Dieťa dokáže vnímať spojitosť jeho prírodovedných poznatkov a vedy ako takej (prejaví sa najmä motiváciou k poznávaniu).

Dieťa chápe význam vedy pre každodenný život a objektívne posudzuje pozitívne a negatívne vplyvy vedy a jej produktov na prírodu a celkové životné prostredie (prejaví sa najmä dokonalejším chápaním vedeckej práce).

Dieťa citlivo pristupuje k živej prírode (prejaví sa najmä praktickým prístupom k živým organizmom).

Dieťa vie, že každá skutočnosť je vysvetliteľná (prejaví sa najmä ústupom fantázie a preferenciou logických princípov myslenia).

Dieťa dokáže meniť svoje predstavy o skutočnosti, ak je ovplyvňované logickou argumentáciou (prejaví sa najmä rozvážnosťou a zdravým úsudkom v diskusiách).

Rozvoj poznatkového systému, rozvoj spôsobov nadobúdania a modifikácie poznatkov a rozvoj špecifických postojov majú v edukačnom pôsobení učiteľa vzájomne ekvivalentnú hodnotu a postavenie. Dieťa nezískava len poznatky, ale postupne sa stáva prírodovedne gramotným.

Obsah a vzdelávací štandard

1. ročník

Tematický celok	Téma	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Zmeny v prírode	Cyklus stromu	Druhy stromov, listy stromov Na základe listov porovnávanie stromov	Porovnať listy jednotlivých stromov Na základe listov poznať druhy stromov
	Projekt Prečo padá list zo stromu Kalendár prírody	Ročné obdobie, mesiace v roku, charakteristiky počasia poľné plodiny, ovocie a zelenina	Vedieť si zaznamenávať počasie podľa znakov: vietor, dážď, slnečno Uviesť ako sa menia ročné obdobia Uviesť ako sa mení počasie v jednotlivých ročných obdobiach Rozpoznať druhy ovocia a zeleniny
Osobná hygiena a psychohygiena	Denný poriadok žiaka Projekt Zostavenie jedálneho lístka na týždeň	Pravidelné stravovanie, striedanie práce a odpočinku, správne stolovanie	Uviesť príklady správneho a nesprávneho stolovania
	Čistota tela	Hygiena človeka, zásady	Vedieť správne použiť zubnú kefku Poznať význam osobnej hygieny

	Zdravá výživa Projekt Potraviny, ktoré č Projekt Potraviny, ktoré človeku škodia Potraviny dôležité pre zdravie Príprava zeleninového šalátu	Zásady zdravej výživy	Uviesť príklady potravín, ktoré sú zdravé pre človeka a ktoré nie, porovnať ich
Plynutie času	Čas a jeho trvanie Projekt príprava presýpacích hodín		Zoradiť obrázky podľa plynutia času (rastlina človek, zvíra)
	Hodiny		Poznať celé hodiny
Zvieratá	Voľne žijúce zvieratá		Pracovať s encyklopédiou
	Domáce zvieratá		Vedieť ako sa pohybujú zvieratá
	Domáce vtáky		Klasifikovať domáce zvieratá podľa znakov
Rodina	Moja rodina	Členovia rodiny	Vymenovať členov rodiny
Voda	Voda a rastliny	Rastliny v zime	Vedieť čo potrebujú rastliny v zime
	Voda a človek		Poznať aký význam má voda a prečo ňou treba šetriť Vedieť prečo musíme dodržiavať pitný režim
Rastliny a semená	Semeno Projekt je to semeno Záhľadné semená		Vedieť zasadiť semeno, vedieť čo sejeme a sadíme

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať:
horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia, s pomocou učiteľa.

VZDELÁVACIA OBLASŤ ČLOVEK A HODNOTY

PREDMETY • ETICKÁ VÝCHOVA/ NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

ETICKÁ VÝCHOVA pre 1.ročník

Charakteristika predmetu

Poslaním povinnej voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Ciele učebného predmetu

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,
- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľúti,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeludskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich

- komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy
- A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť
- K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

Obsah

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

1. otvorená komunikácia
2. dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. pozitívne hodnotenie iných
4. tvorivosť a iniciatíva
5. vyjadrovanie citov
6. empatia
7. asertivita
8. reálne a zobrazené vzory
9. prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo
10. komplexná prosociálnosť
11. etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania
12. etika a ekonomické hodnoty
13. etika a náboženstvá – tolerancia a úcta
14. rodina, v ktorej žijem
15. výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. ochrana prírody a životného prostredia.

Cieľom etickej výchovy ako povinnej voliteľného predmetu na 1. stupni základných škôl je:

- viesť žiakov k sebaúcte, k autonómnemu cíteniu a mysleniu,
- naučiť žiakov hodnotiť, zaujímať stanoviská, rozlišovať dobro od zla
- naučiť ich spoznať prvky efektívnej komunikácie, dôvody a prvky prosociálneho správania primerané veku,
- umožniť žiakom spoznať zásady dobrých medziľudských vzťahov,
- umožniť žiakom, aby sa v nich zvnútorňovali prosociálne hodnoty, postoje a sociálne normy,
- podporovať u žiakov rozvoj sociálnych zručností,
- formovať spolupracujúce spoločenstvo žiakov.

Obsah

VÝCHOVNÉ CIELE A TEMATICKÉ CELKY

1.ročník

Výchovný cieľ: Viest' k sebaúcte, autonómii cítenia a myslenia dieťaťa. Vytvárať prosociálne spoločenstvo detí. Osvojovať si sociálne zručnosti potrebné v sociálnych kontaktoch s inými ľuďmi.

1. Postoje a zručnosti medziľudských vzťahov

- ponúknuť žiakom víziu spolupracujúceho spoločenstva ako základu pre dobré spolužitie (jeho jednoduché a viditeľné komponenty – sedenie v kruhu, formulovanie pravidiel typu mať právo byť vypočutý, právo nevyjadriť sa, mať vzájomnú úctu a dôveru – nevysmievať sa, hovoriť pravdu, chrániť veci svoje i iných...),
- prvé kontakty v triede a v škole (zoznamovanie, oslovovanie, pozdrav),
- komunikácia zameraná na seba prezentáciu a sociálne vzťahy,
- pravidlá podporujúce spolužitie v skupine (po istom čase možno pravidlá prehodnocovať, dopĺňať).

2. Prvky prosociálneho správania v detskom kolektíve

- vzájomná úcta pri komunikácii (pekne sa oslovovať, pozdraviť sa, počúvať sa navzájom...),
- úcta k vzájomným požiadavkám, vďačnosť za vykonané dobro (prosím, ďakujem),
- vzájomná pomoc medzi spolužiakmi i členmi rodiny.

3. Ľudská dôstojnosť a sebaúcta:

- uvedomovanie si vlastnej hodnoty (rozdiel medzi mnou a ostatným svetom),
- poznanie a postupné zvnútorňovanie povedomia jedinečnosti a nedotknuteľnosti,
- vedenie k sebaovládaniu a znášaniu námahy pri prekonávaní prekážok.

4. Pozitívne hodnotenie iných

- človek a jeho hodnota - spoznávanie pozitívnych vlastností svojich najbližších v rodine, v triede, v škole, v rovesníckych vzťahoch... (Čo sa mi najviac páči na mojej mamičke, očkovi, starkých...),
- verbálne vyjadrovanie pozitívneho hodnotenia druhých,
- prehodnocovanie negatívnych skutočností (dobro – zlo, napr. branie si vecí navzájom, posudzovanie a ponižovanie, urážanie menej zdatných detí v oblasti intelektu a prejavov - spevu, kreslenia, pohybu, oblečenia, rodinnej situácie..., klamanie a žalovanie...),
- postoj k ľuďom, ktorí sú nám nesympatickí, spôsobujú nám alebo druhým zlo (úmyselne, neúmyselne).

5. Naša rodina

- uvedomovanie si hodnoty rodiny pre jednotlivca i pre spoločnosť (Čo sa mi na našej rodine najviac páči?)
- príbuzenské vzťahy (S kým z rodiny si najviac rozumiem...? Čo by som mohol urobiť pre lepšie vzťahy v našej rodine, ktoré z rodinných pravidiel sa mi najťažšie dodržiavajú...),

- rodičovská láska a jej význam v živote dieťaťa (konkrétne emocionálne prejavy, prejavy starostlivosti, pomoci...),
- úcta, komunikácia a pomoc medzi členmi rodiny (Koho rád pozorujem pri práci? Čo by som rád vedel ako moji blízki...),
- význam blízkeho človeka pre život jednotlivca.

VZDELÁVACIA OBLASŤ MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

- PREDMETY**
- MATEMATIKA
 - INFORMATIKA
 - INFORMATICKÁ VÝCHOVA

MATEMATIKA pre prípravný a 1.ročník

Charakteristika učebného predmetu

Učebný predmet matematika v prípravnom až 4.ročníku ZŠ je založená na realistickom prístupe k získavaniu nových vedomostí a na využívaní manuálnych a intelektových činností žiakov so sluchovým postihnutím. Na rovnakom princípe sa pristupuje k aplikácii nových matematických vedomostí v reálnych situáciách. Takýmto spôsobom získané základné matematické vedomosti umožňujú získať matematickú gramotnosť novej kvality, ktorá by sa mala prelínať celým základným matematickým vzdelaním a vytvárať predpoklady pre ďalšie úspešné štúdium matematiky a pre celoživotné vzdelávanie.

Učebný predmet matematika v rámci primárneho vzdelávania zahŕňa

- elementárne matematické poznatky, zručnosti a činnosti s objektmi rozvíjajúce matematické kompetencie potrebné v ďalšom živote (osobnom, občianskom, pracovnom a pod.)
- vytváraním presných učebných návykov rozvoj žiackych schopností, myslenia a rozvoj algoritmického myslenia
- súhrn vekuprimeraného matematického a infromatického poznania, ktoré tvoria východisko k všeobecnému vzdelaniu kultúrneho človeka
- informácie dokumentujúce potrebu matematiky a informatiky pre spoločnosť.

Vzdelávací obsah matematika v prípravnom až 4. ročníku ZŠ zapadá do piatich tematických okruhov, čo sa zachováva aj pre ostatné stupne vzdelávania, pričom na každom stupni explicitne nemusí byť zastúpený každý tematický okruh:

Čísla, premenná a počtové výkony s číslami,
Postupnosti, vzťahy, funkcie, tabuľky, diagramy,
Geometria a meranie ,
Kombinatorika,
Logika, dôvodenie, dôkazy.

Učivo v tematickom okruhu **Čísla, premenná a počtové výkony s číslami** zastáva na 1. stupni ZŠ významné miesto pri vytváraní pojmu prirodzeného čísla, počtových výkonov s týmito číslami a pri príprave zavedenia písmena (premennej) vo význame čísla.

V ďalšom tematickom okruhu **Postupnosti, vzťahy, funkcie, tabuľky, diagramy**, žiaci majú v realite objavovať kvantitatívne a priestorové vzťahy a určité typy ich systematických zmien. Zoznamujú sa s veličinami a ich prvotnou reprezentáciou vo forme, tabuliek, grafov a diagramov. V jednoduchých prípadoch tieto aj graficky znázorňujú.

V tematickom okruhu **Geometria a meranie**, žiaci vytvárajú priestorové geometrické útvary podľa určitých pravidiel. Zoznamujú sa najznámejšími rovinnými útvarmi ako aj s ich rysovaním. Objasňujú základné vlastnosti geometrických útvarov. Učia sa porovnávať, odhadovať a merať dĺžku, zoznámia sa jednotlivými dĺžkovými mierami. Riešia primerané metrické úlohy z bežnej reality.

Ďalšou súčasťou matematického vzdelávania žiakov na 1. stupni ZŠ je **Kombinatorika**. Tento tematický okruh na 1. stupni ZŠ sa objavuje len v podobe úloh. Žiaci takéto úlohy na 1. stupni ZŠ riešia manipulatívnu činnosťou s konkrétnymi objektmi, pričom vytvárajú rôzne skupiny predmetov podľa určitých pravidiel (usporiadávajú, rôzne zoskupujú). Pozorujú frekvenciu výskytu určitých javov, udalostí a zaznamenávajú ich.

Tematický okruh **Logika, dôvodenie, dôkazy** na 1. stupni ZŠ sa objavuje v len podobe úloh. Žiaci riešia úlohy v ktorých posudzujú z hľadiska pravdivosti a nepravdivosti primerané výroky z matematiky a zo životných situácií.

Ciele učebného predmetu

Cieľom učebného predmetu matematika v ročníkoch prípravný až 4. je naučiť žiakov tým poznatkom, ktoré v priebehu svojho ďalšieho vzdelávania a v každodennom živote budú potrebovať, ako aj rozvíjanie tých schopností žiakov, pomocou ktorých sa pripravia na samostatné získavanie ďalších poznatkov. Na dosiahnutie tohto cieľa, majú získať také skúsenosti, ktoré vyústia do poznávacích metód zodpovedajúcich veku žiakov.

Vyučovanie matematiky má smerovať k tomu aby, sa realizovali najmä tieto cieľové zámery a všeobecné požiadavky na rozvoj žiackej osobnosti:

- používanie slovenského jazyka a odborného jazyka zodpovedá druhu a stupňu sluchového postihnutia, správna aplikácia postupne sa rozširujúcej matematickej symboliky, vhodné využívanie tabuliek, grafov a diagramov. Využívanie pochopených a osvojených pojmov, postupov a algoritmov ako prostriedkov pri riešení úloh.
- V súlade s osvojením matematického obsahu a prostredníctvom numerických výpočtov spamäti, písomne aj na kalkulačke, rozvíjať numerické zručnosti žiakov.
- Na základe skúseností a činností rozvíjanie orientácie žiakov v rovine a v priestore.
- Riešením úloh a problémov postupné budovanie vzťahu medzi matematikou a realitou.
- Systematické vedenie žiakov k získavaniu skúseností s významom matematizácie reálnej situácie, tvorby matematických modelov na úrovni ich komunikačných zručností a tým k poznaniu, že realita je zložitejšia ako jeho matematický model. Dostať sa bližšie k dennej praxi.
- Spolu s ostatnými učebnými predmetmi sa podieľať na primeranom rozvíjaní schopností žiakov, vrátane ich komunikačných zručností, používať prostriedky IKT (kalkulátory, počítače) k vyhľadávaniu, spracovaniu a uloženiu informácií.
- Viesť žiakov k získaniu a rozvíjaniu zručností súvisiacich s procesom učenia sa, k aktivite na vyučovaní a k racionálnemu a samostatnému učeniu sa na úrovni ich komunikačných zručností, k zabezpečeniu relevantných zdrojov informácií a vytvoreniu si optimálnych podmienok na učenie sa.
- Systematickým, premysleným a diferencovaným riadením práce žiakov, podporiť a upevňovať kladné morálne a vôľové vlastností žiakov, ako je samostatnosť, rozhodnosť,

vytrvalosť, húževnatosť, sebakritickosť, kritickosť, cieľavedomá sebavýchova a sebazvedľovanie na úrovni ich komunikačných zručností, dôvera vo vlastné schopnosti a možnosti, systematickosť pri riešení úloh v osobnom aj verejnom kontexte.

- Ochrana a zveľaďovanie okolitej prírody, starostlivosť o svoje zdravie, kladný vzťah ku všetkým humánnym a demokratickým hodnotám.
- Vytvorenie a rozvíjanie kladného vzťahu žiakov k spoločným európskym hodnotám, permanentné poznávanie kultúrnych a iných hodnôt vytvorených európskymi štátmi, medzi inými aj našim Slovenskom.

Vyučovanie matematiky na 1. stupni ZŠ má smerovať k tomu aby sa pri vzdelávaní žiakov v jednotlivých tematických okruhoch realizovali najmä vyššie uvedené ciele vyplývajúce z kľúčovej kompetencie pre matematiku a celkovú výchovu a vzdelávanie žiakov.

Obsah vzdelávania

Prípravný ročník

(4 hodiny týždenne, 132 hodín za rok)

Prehľad tematických celkov a ich obsahu

I. Prírodné čísla 1 až 10

Prírodné čísla 0 – 10. Počítanie počtu vecí, ..., po jednom, po dvoch, utváranie skupín vecí, ...o danom počte. Porovnávanie čísel. Čítanie a písanie čísel 0 – 10. Riešenie úloh na porovnávanie (viac, menej rovnako).

II. Sčítanie a odčítanie

Sčítanie a odčítanie v obore do 10 s upozornením na prechod cez 5. Propedeutika vzťahu medzi sčítaním a odčítaním. Slovo-obrazové úlohy na sčítanie a odčítanie.

III. Geometria

Zoznámenie sa s niektorými priestorovými a rovinnými geometrickými tvarmi a manipulácia s nimi. Rozlišovanie priestorových útvarov očami, hmatom a na obrázku. Kreslenie otvorených a uzavretých krivých čiar.

IV. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Dichotomické triedenie premetov, podľa jedného znaku (modré, nie sú modré). Tvorenie stúpajúcej (klesajúcej) postupnosti predmetov, čísel a zistenie pravidelnosti v týchto postupnostiach pozorovaním.

Prvý ročník

(4 hodiny týždenne, 132 hodín za rok)

Prehľad tematických celkov a ich obsahu

I. Prírodné čísla 1 až 20

Prirodzené čísla 0 – 20. Počítanie počtu vecí, ..., po jednom, po dvoch, utváranie skupín vecí, ...o danom počte. Porovnávanie čísel. Čítanie a písanie čísel 0 – 20. Riešenie úloh na porovnávanie (viac, menej rovnako).

II. Sčítanie a odčítanie

Sčítanie a odčítanie v obore do 20 bez prechodu cez základ 10. Propedeutika vzťahu medzi sčítaním a odčítaním. Slovné - obrazové úlohy na sčítanie a odčítanie.

III. Geometria

Priestorové a rovinné geometrické tvary a manipulácia s nimi. Rozlišovanie priestorových útvarov očami, hmatom a na obrázku. Kreslenie otvorených a uzavretých krivých čiar, rysovanie priamych čiar.

IV. Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Získavanie skúseností s pravdivosťou a nepravdivosťou výrokov. Dichotomické triedenie premetov, podľa jedného znaku (modré, nie sú modré). Tvorenie stúpajúcej (klesajúcej) postupnosti predmetov, čísel a zistenie pravidelnosti v týchto postupnostiach pozorovaním.

Štandard kompetencií, ktoré má žiak v jednotlivých tematických okruhoch učiva získať na konci primárneho vzdelávania:

Čísla, premenná a početové výkony s číslami

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- ▶ pozná obsahovú aj formálnu stránku prirodzených čísel v obore do 10 000 a vie ich využiť na popis a riešenie problémov z reálnej situácie
- ▶ vykonáva z pamäti, písomne a na kalkulačke základné početové výkony a využíva komutatívnosť a asociatívnosť sčítania a násobenia na racionalizáciu výpočtov zaokrúhľuje čísla na desiatky, vykonáva odhady, kontroluje správnosť výsledkov početových výkonov
- ▶ rieši a tvorí numerické a kontextové úlohy na základe reality, obrázkovej situácie a udaní číselných hodnôt veličín, pri ktorých správne aplikuje osvojené poznatky o číslach a početových výkonoch

Očakávané postoje žiakov

- ▶ prestáva mať „strach“ z čísel, smelšie kvantifikuje realitu okolo seba, seabavedome robí porovnávanie osôb, vecí a udalostí pomocou čísel, je spokojný s číselným vyjadrením výsledku, nakoľko v prípade potreby dokáže uskutočniť kontrolu správnosti výpočtu.

Postupnosti, vzťahy, funkcie, tabuľky, diagramy

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- ▶ vytvára jednoduché postupnosti z predmetov, z kresieb a čísel, rozoznáva a sám vytvára stúpajúcu a klesajúcu postupnosť čísel, objavuje pravidlo tvorby postupnosti a pokračuje v tvorení ďalších jej prvkov
- ▶ usporiada údaje patriace k sebe v tabuľke, na základe objavenia súvislosti medzi týmito údajmi
- ▶ interpretovaním, analýzou a modelovaním riešenia úloh a problémov rozvíja svoje schopnosti a kreativitu, kontrolou správnosti riešenia úloh zisťuje účinnosť svojej práce.

Očakávané postoje žiakov

► pozoruje, hľadá a objavuje vzťahy medzi číslami a veličinami ◻ vidí potrebu samostatnosti pri objavovaní a slovnom vyjadrení výsledkov zistenia ◻ vidí potrebu postupného vytvárania primeraných názorov na vzťah matematiky a reality ◻ má záujem na zdokonaľovaní svojho logického myslenia, na jeho neustálom rozširovaní a prehľbovaní (triedenie, použitie elementárnych algoritmov, atď.) o prvky kritického myslenia ◻ je pozitívne motivovaný na vytváranie základov svojho osobnostného rozvoja.

Geometria a meranie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- rozozná, pomenuje, vymodeluje a popíše jednotlivé základné priestorové geometrické tvary, nachádza v realite ich reprezentáciu
- pozná, vie popísať, pomenovať a narysovať základné rovinné útvary
- rozozná a modeluje jednoduché súmerné útvary v rovine
- pozná meracie prostriedky dĺžky a ich jednotky, vie ich samostatne používať aj pri praktických meraniach.

Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Kompetencie, ktoré má žiak získať:

- prostredníctvom hier a manipulatívnych činností získa skúsenosti s organizáciou konkrétnych súborov predmetov podľa zvoleného ľubovoľného a podľa vopred daného určitého kritéria
 - v jednoduchých prípadoch v realite a v matematike rozlíši istý a nemožný jav
 - zaznamenáva počet určitých udalostí, znázorni ich a zo získaných a znázornených udalostí robí jednoduché závery
- v jednoduchých prípadoch prisúdi výrokom zo svojho blízkeho okolia a z matematiky správnu pravdivostnú hodnotu, doplní neúplné vety tak, aby vznikli pravdivé (nepravdivé) tvrdenia.

Očakávané postoje žiakov

► triediť svet okolo seba podľa pravdivosti a nepravdivosti javov ◻ nadobúda pocit potreby kvantifikácie javov svojho okolia ◻ uvedomuje si dôležitosť triedenia javov a vecí ◻ získa potrebu vedieť zdôvodniť pravdivosť alebo nepravdivosť výrokov, situácií (obrázkovej alebo situačnej).

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať:

- náročnosť formulácie slovných úloh zodpovedá druhu a stupňu sluchového postihnutiu žiaka a úrovni jeho komunikačných zručností,
- žiak rieši úlohy s pomocou učiteľa.

VZDELÁVACIA OBLASŤ UMENIE A KULTÚRA

- PREDMETY • VÝTVARNÁ VÝCHOVA**
• HUDOBNÁ VÝCHOVA/RYTMICKO-POHYBOVÁ VÝCHOVA

VÝTVARNÁ VÝCHOVA primárne vzdelávanie

1. Charakteristika učebného predmetu

Výtvarná výchova (ďalej VV) primárneho vzdelávania, je predmet, ktorý prostredníctvom autentických skúseností získaných výtvarnou činnosťou – intenzívnych zážitkov dobrodružstva tvorby a sebavyjadrovania – rozvíja osobnosť žiaka v úplnosti jej cítenia, vnímania, intuície, fantázie i analytického myslenia – vedomých i nevedomých duševných aktivít. Týmto VV naplňa svoje jedinečné poslanie v celom edukačnom procese.

Výtvarné aktivity predstavujú širokú škálu činností, ktorú na jednej strane vymedzuje prirodzený detský záujem, duševný, citový rozvoj a rozvoj schopnosti vyjadrovať svoje predstavy – a na druhej strane bohatosť vyjadrovacích foriem (jazyka), ktorú ponúkajú rôzne druhy vizuálnych umení súčasnosti (zahŕňajúc intermediálnosť aj interdisciplinárnosť). Predmet **výtvarná výchova** v sebe zahŕňa okrem tradičných a nových výtvarných disciplín aj ďalšie druhy vizuálnych umení – **dizajn** v jeho rôznych polohách (výrobný, komunikačný, odevný, textilný, telový, vizuálnu reklamu), **fotografiu**, **architektúru**, **elektronické médiá a multimédiá** (video a film).

Na primárnom stupni **výtvarná výchova** plynulo nadväzuje na prirodzený záujem dieťaťa o výtvarné vyjadrovanie svojich predstáv, na bohatosť detskej fantázie a obrazotvornosti, zvedavosť a príťažlivosť objavovania nových možností, pretože výtvarné činnosti predstavujú pre väčšinu detí hravú činnosť a priamy prostriedok materializácie vlastných predstáv.

Edukačný proces VV, ako proces tvorivý, zvyšuje nárok na vedomú operatívnosť s vyjadrovacími prostriedkami (používanie jazyka) v priebehu postupného dospievania žiaka: vedie žiaka od detskej spontánnosti k svojbytnému vyjadrovaniu – formuje vlastné spôsoby sebavyjadrovania (štýl) a vlastné postoje a hodnotiace názory.

Edukačný proces pozostáva zo zložky vyjadrovacej a interpretačnej, výchovnej a vzdelávacej. Tieto zložky sa vo VV prelínajú, nemožno ich chápať ako izolované. Uplatňujú sa tak, že jedna vyplýva z druhej. Výtvarné činnosti predstavujú zároveň poznávanie umenia a chápanie jeho zmyslu. Otvárajú tak žiakovi možnosti zaradiť sa do kultúrnej tradície na úrovni súčasného myslenia, možnosti jeho aktívneho začleňovania sa do kultúry.

1.2 Metodické východiská predmetu sú:

a) v zážitkoch procesov (formálnych, technických i myšlienkových) výtvarných a vizuálnych umení. Sú založené na súčasnom stave poznania vizuálnej kultúry.

Žiak spracováva symboly, ktoré vizuálne vyjadrujú jeho predstavy a fantazijné koncepty, alebo sa odvolávajú na javovú stránku sveta (realitu). Spracováva ich mentálne (konceptualizuje ich, predstavuje si možný spôsob ich vyjadrenia) i formálne (pokúša sa svoj koncept realizovať v materiáloch prostredníctvom nástrojov a techník). To kladie vyššie nároky na senzomotorické a afektívne ciele predmetu a tým dopĺňa predmety v ktorých prevažuje cieľ kognitívny.

Výtvarná výchova má aj potenciál integrovať niektoré poznatky a procesy iných predmetov, pretože vo vizuálnom vyjadrovaní možno nachádzať analógie nielen s vyjadrovacími prostriedkami iných umení (hudba, literatúra, dramaticko-pohybové umenie) ale aj s mnohými prírodnými javmi, fyzikálnymi a biologickými procesmi, matematickými postupmi ... Preto môže VV vytvárať veľmi prospešnú spoločnú platformu aj pre zdanlivo vzdialené predmety a posilňovať medzipredmetové vzťahy. Predmet vytvára tiež priestor pre synestetické vnímanie sveta, pre uplatnenie zmyslových modalít čuchu, hmatu a chuti, ktoré nie sú zahrnuté v tradičnom obsahu nášho vzdelávania.

b) v témach/námetoch zobrazovania, ktoré ponímame z hľadiska:

- osobnosti a veku žiaka,
- edukačných cieľov,
- kultúrno-spoločenskej reality.

Výtvarná výchova predstavuje z hľadiska obsahu vyučovania ako celku (kurikula) jedinečnú možnosť tematizovať základné antropologické koncepty:

- koncepty časopriestoru (čas, priestor, pohyb, mierka, hĺbka, výška, šírka ...),
- kultúrne archetypy vyjadrovania prírody (živly, prírodné polarities, procesy...),
- kategórie estetického prežívania (krása, škaredosť, neurčitosť, drsnosť, jemnosť ...),
- kategórie uvedomovania si osobnej a kultúrnej identity (ja, iný, cudzinec, priateľ, postihnutý,...), kultúrne rozdielnosti vo vizuálnom vyjadrovaní sveta, vo vkuse a názoroch iných ľudí),
- kategórie afektivity (radosť, bolesť, smútok, náladu ...).

Na rozdiel od iných predmetov, ktoré sa zaoberajú niektorými z týchto tém (prírodoveda, čítanie, náboženská a etická výchova), VV angažuje osobnosť žiaka v inom zmysle: neučí sa o nich, ale vyjadruje ich, hľadá svoj spôsob ich vyjadrenia.

c) v reflexii diel výtvarného umenia, dizajnu, architektúry, filmu a videa. Porozumenie jazyku, vyjadrovacím prostriedkom vizuálnych umení vychováva zo žiaka gramotného vnímateľa a používateľa vizuálnej kultúry. To ho jednak pripravuje na plnohodnotný život v prostredí v ktorom vizuálne znaky a komunikácia hrajú dôležitú a stále rastúcu úlohu (vplyv dizajnu, architektúry, reklamy, vizuálnych médií a multimédií), jednak umožňuje jeho začleňovanie do našej kultúrnej tradície, v ktorej zobrazovanie predstavuje objavovanie nových pohľadov na svet.

2. Ciele predmetu

Ciele výtvarnej výchovy na úrovni primárneho vzdelávania sú:

Kognitívne ciele

Poznávať jazyk vizuálnych médií. Učiť ho poznať používať jazykové prostriedky, základné kompozičné princípy, vybrané techniky a procesy vizuálnych médií. Rozumieť im a tak zvyšovať uvedomelosť reflexie vizuálnej kultúry. Poznávať a vedieť pomenovať pôsobenie (výraz) umeleckých diel, svoj zážitok z nich. Poznať vybrané typické diela vizuálnej kultúry, reprezentujúce žánre a niektoré štýlové obdobia.

Senzomotorické ciele

Rozvíjať tvorivosť. Umožniť žiakovi rozvíjať a kultivovať vnímanie, predstavivosť a fantáziu, podporovať a podnecovať jeho nápaditosť a tvorivú sebarealizáciu, prekonávanie konvenčných schém a inovovanie naučených myšlienkových a zobrazovacích vzorcov. Prostredníctvom výtvarnej výchovy rozvíjať tvorivosť v jej základných, všeobecne uplatniteľných princípoch. Formovať a rozvíjať gramotnosť (zručnosti) žiaka v oblasti

vyjadrovania sa výtvarnými prostriedkami prostredníctvom vybraných médií, nástrojov a techník.

Socioafektívne ciele

Formovať kultúrne a postoje. Vychovávať žiaka smerom k vytváraniu si primeraných kultúrnych postojov, názorov a hodnotových kritérií; cez zážitok aktívneho vyjadrovania a vnímania umeleckých diel uvádzať ho do poznávania hodnôt umenia a kultúry – vo vzťahu k tradícií, ale na úrovni aktuálneho vnímania problematiky vyjadrovania sveta umením.

Formovať celistvú osobnosť. Prístupovať k osobnosti žiaka v jej úplnosti – rozvíjať cítenie, vnímanie, intuíciu, fantáziu, analytické myslenie a poznávanie, a taktiež formovanie a aktívne používanie zručností – to všetko prostredníctvom činnostného a zážitkového vyučovania.

Osnovy VV okrem toho podporujú medzipredmetové väzby, interdisciplinárnosť vyučovania, pri zachovaní špecifik spôsobu poznávania sveta prostredníctvom výtvarnej výchovy. Zapájajú citovosť, afektivitu, expresivitu a obrazovú konceptualizáciu, ktoré sú vlastné výtvarnému vyjadrovaniu, do vzťahu aj s inými, prevažne kognitívnymi predmetmi.

3. Obsah predmetu

Obsah predmetu tvorí sústava edukačných tém. Každá z tém zodpovedá riešeniu určitého výtvarného problému. Témy sú zoradené v metodických radoch. Metodický rad predstavuje riešenie príbuzných výtvarných problémov v priereze ročníkov (v tabuľke vodorovný rad), vždy na úrovni zodpovedajúcej veku. Takéto zoradenie sleduje stupňovanie náročnosti pri štruktúrovaní osobnosti žiaka. Zoradenie edukačných tém v rámci jedného ročníka (v tabuľke zvislý rad) umožňuje učiteľovi sledovať motivačné nadväznosti, prípadne ich zgrupovať a tvoriť z nich edukačné projekty. Takto koncipovaná sieť edukačných tém predstavuje model, s ktorým môže učiteľ dynamicky pracovať – podľa potreby preraďovať témy v časovom pláne jedného ročníka i medzi ročníkmi. Témy napĺňa konkrétnymi úlohami (zadaniami pre žiakov) učiteľ. Niektoré edukačné témy sú alternatívne – označené ako a), b). V metodической prílohe osnov sú k jednotlivým metodickým radom vypracované vzorové úlohy, mali by však slúžiť ako nezáväzná inšpirácia pre učiteľov. Okrem navrhovaného priebehu úlohy obsahujú možné motivačné a námetové východiská, navrhovanú techniku (pokiaľ nie je predmetom edukačnej témy) a vyjadrujú ciele každej .

Edukačné témy zoradené do metodických radov

(*číslovanie edukačných tém zodpovedá ich zaradeniu v metodických radoch v metodической prílohe osnov, ktoré zohľadňuje aj edukačné témy odporúčané do školského vzdelávacieho programu)

<i>metodické rady</i>	prípravný ročník	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
<i>edukačné témy / výtvarné problémy</i>					
1. výtvarný jazyk /základné prvky výtvarného vyjadrovania	0.1. škvrna a tvar /vyhľadávanie a dopĺňanie	1.1. škvrna a tvar /vyhľadávanie a dopĺňanie	2.1. línia /hravé pokusy s rôznymi typmi liniek, ich vzťahmi a charakterom	3.1. plošné geometrické tvary /figúra (vecné zobrazenie) z geometrických tvarov	4.1. bod /hravé činnosti s bodmi

	0.2. <u>obrys</u> /pozorovanie a výtvarné vyjadrenie obrysov rôznych tvarov	1.2. <u>obrys</u> /pozorovanie a výtvarné vyjadrenie obrysov rôznych tvarov		3.2. <u>priestorové geometrické tvary</u> /3D objekt z geometrických tvarov	4.2. <u>šrafúra, tieň</u> /budovanie tvaru a priestoru linkou, šrafovaním a tieňovaním, textúrami /predmetná kresba
	0.3. <u>farba</u> / <u>lokálny tón</u> , zoznámenie s farbami a farebnou hmotou	1.3. <u>farba</u> / <u>lokálny tón</u> , zoznámenie s farbami a farebnou hmotou	2.3. <u>farba,</u> <u>výraz farby</u>	3.3. <u>farba</u> / <u>zosvetľovanie</u> a <u>stmavovanie</u> , svetlostná škála jednotlivých farieb, /tóny sivej farby	4.3. <u>farba</u> / <u>farebné</u> <u>kontrasty</u> : teplá-studená, tmavá-svetlá, doplňkové farby
2. výtvarný jazyk- kompozičné princípy a možnosti kompozície	0.4. <u>plocha a tvar</u> /vyhľadávanie zvoleného tvaru	1.4. <u>plocha a tvar</u> /vyhľadávanie zvoleného tvaru v neartikulovanej textúre	2.4. <u>kompozícia - umiestňovanie vo formáte</u>	3.4. <u>tvar</u> / <u>komponovanie</u> <u>novotvaru</u> na základe prienikov rôznych obrysov /kumulácie tvarov	4.4. <u>výstavba proporcií a tvarov</u> <u>v plošnom</u> <u>vyjadrení</u> / základy proporčnosti v kresbe
	0.5. <u>vytváranie kompozície</u> z tvarov písmen	1.5. <u>vytváranie kompozície</u> z tvarov písmen	2.5. <u>rytmus a pohyb</u> /arytmia a nehybnosť	3.5. <u>mierka:</u> <u>zmenšovanie</u> a <u>zväčšovanie</u> predmetných tvarov, zoskupovanie predmetných tvarov v rôznych variáciách	4.5. <u>výstavba proporcií a tvarov</u> <u>v priestorovom</u> <u>vyjadrení</u> /základy proporčnosti v modelovaní
	0.6. <u>uvedenie si formátu</u>	1.6. <u>uvedenie si formátu</u>	2.6. <u>symetria a asymetria</u> /tvarov, farieb, plôch (objektov)		
4. podnety výtvarného umenia	0.8. <u>akčná malba</u> / gesto, škvrna	1.8. <u>akčná malba</u> /_gesto, škvrna	2.7. <u>land art</u> / výtvarné hry v krajine	3.6. <u>paketáž</u> /tvar ako obal	4.6. <u>materiálový reliéf</u> /otláčanie do hliny, odlievanie do sádry 4.7. impresionizmus krajinomalba /krajina ako žáner /variácie krajiny v rôznych atmosférach
			2.8. <u>surrealizmus</u> fantastický portrét/použití e surrealistickej metódy		

5. podnety fotografie			2.9. koláž / montáž z fotografií	3.8. dopĺňanie častí fotografie kresbou, maľbou, reliéfom, kolážou	
6. podnety architektúry			2.10. architektúra ako skladačka, stavebnica, stavba konštrukcia; zodpovednosť a hra	3.9. výraz architektúry /architektonický výraz a prostredie / mimikry, historické a pamiatkové prostredie	4.7. antropo- (zoo-, fyto-) morfná architektúra
7. podnety dizajnu		1		3.10. dizajn a ľudské telo /telo a jeho doplnky, maska 3.11. grafický dizajn /symbol, znak	4.8. dizajn inšpirovaný organickými tvarmi a telesnými funkciami 4.9. dizajn inšpirovaný slovom (názvom)
8. podnety tradičných remesiel				3.12. bábkarstvo /tvorba bábok	
9. elektronické médiá			2.11. hry s písmom a s textom na počítači	3.13. kreslenie prostredníctvom počítača	4.10. maľovanie prostredníctvom počítača
10. porovnávacie, kombinačné a súhrnné cvičenia		1.10. poznávanie a porovnávanie rôznych médií	2.12. triedenie zobrazenie predmetov podľa kategórii /porovnávanie	3.14. miešanie (hybridácia) tvarov zvierat a vecí	4.11. syntéza rôznych typov obrazu a zámena prvkov a kompozície (krajiny a zátišia, príp. portréty) 4.12. možnosti zobrazovania motívu / odklon od schém
11. synestetické podnety	0.10. hmat /tvar, povrch, vo vzťahu navzájom a k motívu	1.11. hmat /tvar, povrch, vo vzťahu navzájom a k motívu	2.13. hmat vo vzťahu k priestoru a plasticite		

12. podnety rôznych oblastí poznávania sveta			2.14. a) <u>podnety prvouky: časti tela</u> možnosť spojiť s edukačnými úlohami 2.19. a 2.20	3.15. a) <u>podnety prírodovedy:</u> zmeny látok a ich výtvarné využitie	4.13. a) <u>podnety vlastivedy:</u> mapa ako výtvarný prejav
13. tradícia a identita /kultúrna krajina	0.11. výtvarná <u>reakcia na prostredie školy</u>	1.12. výtvarná <u>reakcia na prostredie školy</u>			4.14. výtvarná <u>reakcia na pamiatku</u> (monument) obce
14. škola v galérii /galéria v škole				3.16. <u>atribúty ikonografie</u> / čo znamená moje meno	4.15. <u>portrét</u> v galérii / výraz tváre

CIEĽOVÉ KOMPETENCIE

Žiak má po absolvovaní **primárneho vzdelania** mať tieto vedomosti, ovládať zručnosti a byť schopný zaujímať postoje:

Vedomosti

Vo výtvarnej výchove je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka; časť vedomostí o výtvarnom umení a vizuálnej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy).

Absolvent primárneho stupňa vzdelania sa naučil:

- základné vedomosti o farbách, charakteroch tvarov, textúr, základných priestorových vzťahoch,
- vedomosti o vlastnostiach a možnostiach používania výtvarných nástrojov a materiálov (ceruzky, fixy, štetce, nožnice, pastózne a vodové farby, suché a voskové pastely, mäkké modelovacie hmoty, podkladové materiály, jednoduchšie úkony vo výtvarných programoch počítača ...),
- znalosť základných maliarskych a sochárskych žánrov: krajinomalby, zátišia, portrétu, sochy, reliéfu,
- prvé vedomosti o architektonickom priestore a tvare,
- vedomosti o krajine svojho okolia, obci, regióne a ich vizuálnych a estetických kvalitách (typy, tvary, kolorit, usporiadanie, prírodniny, prírodné a kultúrne reálie, remeselné tradície).

Zručnosti a spôsobilosti

Formálne zručnosti

Vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

Žiak dokáže primerane veku a postihnútiu:

- tvoriť spontánne i cielene vedené stopy (faktúry) – cieľavedomé významové usmernenie gesta a akcie, za účelom výrazu (nezobrazujúceho, primárneho výrazu samotnej stopy alebo výrazu stopou zobrazeného motívu), realizovať rôzne typy stôp (rôzne druhy línií, škvŕn, odtlačkov, bodov, textúr) na ploche i v modelovacej hmote v závislosti od rôznych nástrojov, rôznych spôsobov ich použitia (prítlak, rýchlosť a smer pohybu, gesto, hravá aktivita a pod.) a rôznych materiálov (pastózna farba, tekutá farba, mäkký a tvrdý kresliaci materiál, rôzne druhy podkladu, rôzne modelovacie hmoty a pod.),
- vyjadriť plošný a priestorový tvar a obrys podľa fantázie, predstavy, i (voľne) podľa videnej skutočnosti – s nárokmi na približnú proporcionalitu, obsažnosť prvkov (detailov) a prevažne spontánny výraz; dokázať operovať s tvarmi (doplňať neúplné tvary, zmnožovať tvary kreslením voľnou rukou, kopírovaním, vytiahnutím podľa šablóny, hravo manipulovať s rozmnoženinou, priraďovať príbuzné tvary, transformovať predmetný tvar na iný predmetný tvar, písmo na predmetný tvar, geometrický a organický tvar, skladať tvar z rozmanitých prvkov, konštruovať novotvar, narábať s pozitívom a negatívom tvaru - figúra a pozadie,
- vyjadriť lokálny farebný tón zobrazeného tvaru, predmetu vo vzťahu k videnej skutočnosti aj podľa predstavy a fantázie, zosvetľovať a stmavovať farebné tóny miešaním farebných hmôt, vytvárať farebné postupnosti, používať základné farebné kontrasty (kontrast svetlých a tmavých, doplnkových, teplých a studených farieb), materiálové kontrasty (tvrdý, mäkký materiál), kontrasty textúry povrchov (drsňá, hladká, vzorovaná ...),
- komponovať – vedome umiestňovať tvar (motív) v rôznych častiach plochy formátu,
- vyjadriť rytmus a pohyb prostriedkami kresby, maľby, grafiky, priestorového vytvárania (objekt, model),
- vyjadriť základnú vizuálnu symetriu a asymetriu,
- zvládnuť základné operácie s mierkou / veľkosťou zobrazených tvarov (vzťah väčšie – menšie, vedľa seba – za/pred sebou); vyjadriť priestor prostredníctvom mierky zobrazovaných prvkov,
- pokúšať sa o štylizáciu (vlastné poňatie zobrazenia motívu).

Technické zručnosti

Žiak dokáže primerane veku a postihnútiu:

- zvládnuť základné motorické úkony (narábanie) s rôznymi nástrojmi (ceruza, štetec, pero, fixy, uhlík, drievko, rydlo, nožnice, šablóna, špachtľa, valček a pod.),
- vytvárať stopy alebo tvary priamym telesným dotykcom (rukou, prstami,
- kresliť prostredníctvom linky a jednoduchého šrafovania,
- zvládnuť technické základy usporiadania a miešania farieb na palette i na obraze; vyfarbovať tvar, plochu viacerými spôsobmi prostredníctvom štetcového rukopisu (napr. šrafúra, pointilizmus, roztieranie, zapúšťanie,)
- zvládnuť jednoduché konštrukčno - technické úkony s materiálmi (krčenie, zohýbanie, trhanie, strihanie, skladanie, vrstvenie a pod.), spájanie materiálov v koláži a v asambláži (vkladanie, lepenie, spínanie, viazanie, drôtovanie a pod.),
- zvládnuť jednoduché techniky otláčania (frotáž, dekalk, monotypia, papierorez, sádrorez linorez a pod.),
- zvládnuť základy modelovania predmetných tvarov, otláčania do modelovacej hmoty a jednoduchého odlievania reliéfu do sadry,

- zvládnuť techniku skladania a spájania priestorových tvarov (architektúr) z modulov (skladačka, stavebnica) a improvizovaných materiálov,
- zvládnuť základné operácie na počítači: typograficko - textové, s kresliacimi a maliarskymi nástrojmi (ceruza, guma, štetec, pečiatka, označenie výberu, základné filtre.)

Mentálne spôsobilosti

Rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočnosti a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia.

Žiak dokáže primerane veku a postihnútiu:

- v hovorenej alebo posunkovej reči pomenovávať postupy a výsledky vlastnej výtvarnej činnosti – motorické akcie, gestá a procesy (trhanie, krčenie, skladanie, strihanie, rezanie, lepenie, spínanie, drôtovanie, viazanie, vkladanie, balenie ... rôzne druhy kreslenia čiary, maľovania plochy, modelovania tvaru, jednoduchej grafickej tlače ...);
- opísať jednoduché technické postupy a ich výsledný výraz,
- voliť motívy na vyjadrenie zadaných (zvolených) námetov,
- interpretovať psychickú charakteristiku výrazu zobrazeného motívu (smutný, veselý, nahneváný, sklamaný, dráždivý, ľahostajný a pod.),
- vedome používať významové kontrasty motívov (napr. interpretácia zlého a dobrého tvaru, figurácie a pod.),
- kategorizovať predmety podľa základných znakov (veľkosť, farebnosť, účel, tvarová podobnosť, príslušnosť k významovej množine a pod.),
- priraďovať, zmnožovať, preskupovať, spájať a rozpájať prvky na základe zvolených kritérií
- cieľavedome umiestňovať zobrazované prvky vo formáte za účelom vyjadrenia príbehu (myšlienky), radenie vo vývojovom rade (pohyb, komiks, ilustrácia),
- analyticko-synteticky posudzovať rozdielnosti a príbuznosti farieb (tónov a odtieňov), tvarov, materiálov, mierky,
- vedome hľadať a pokúšať sa charakterizovať synestetické vzťahy (farba a tvar voči tónom hudby, chutiam, vôňam a pachom),
- hľadať tvarové a funkčné analógie medzi živými organizmami a architektúrou, dizajnom.

Postoje

Hlavnou kompetenciou v oblasti postojov je a priori **tvorivý prístup** – žiak je vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil iniciatívne svoje vlastné, teda **autentické riešenie**, a postupne formuloval svoj estetický (vkusový) i hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom edukácie, ktorý vyvažuje prevažne propozičné a konvergentné myslenie formované väčšou časťou kurikula.

U žiaka sa sformovali tieto postoje:

- otvorenosť voči experimentovaniu s farbou, hmotou, tvarom, technikou, postupom, motívom a témou,
- otvorenosť voči hľadaniu analógií (tvarových, materiálových, výrazových),
- v nižších ročníkoch spontánne výtvarné riešenia,

- náklonnosť k uvedenému hľadanie vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie grafických stereotypov na základe podnetov fantázie a (primerane veku) vlastného názoru (myslenia),
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí,
- aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie.

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať: horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia a s pomocou učiteľa.

Poznámky:

- Pri používaní IKT (tematický rad: Podnety elektronických médií) odporúčame triedu deliť na 2 skupiny.
- Organizácia činnostného vyučovania vyžaduje väčšie časové jednotky ako 45 min. Z toho dôvodu je optimálne v školskom vzdelávacom programe navýšiť hodinovú dotáciu.
- Pri niektorých edukačných témach je možné v rámci primárneho vzdelávania združiť vyučovanie výtvarnej výchovy do spoločných projektov s inými predmetmi.
- K učebným osnovám je vydaná metodická príloha s rozvedenými metodickými radmi, ktoré nie sú záväzné, majú charakter inšpiračného materiálu pre učiteľa. Expozičný, pracovný a demonštračný vizuálny materiál sa nachádza na edukačnom DVD.
- Predmet VV je klasifikovaný na vysvedčení známami. Metodika hodnotenia je rozpracovaná v metodickej prílohe.
- V rámci tematického učebného plánu môže učiteľ edukačné témy zaraďovať do vyučovania v poradí ako a časovom rozpätí podľa vlastného uváženia.

HUDOBNÁ VÝCHOVA

primárne vzdelávanie

Charakteristika predmetu

Hudobná výchova v základnej škole je predmetom činnostným a zážitkovým, kde na báze hudobných hrových činností sa žiaci učia orientovať vo svete hudby, prebúda sa v nich záujem o elementárne muzicírovanie a postupne aj záujem o hlbšie vzdelanie z oblasti hudby a umenia (napr. ZUŠ).

Na primárnom stupni vzdelávania sa prirodzene a plynule nadväzuje na posilňovanie vrodenných a prirodzených predpokladov detí a ich sklonov k hravosti, spontánnosti, na ich schopnosť celostného vnímania obrazov a modelov okolitého sveta.

Spoločná úloha vzdelávacieho okruhu Umenie a kultúra je sprostredkovať národné a svetové kultúrne dedičstvo a prispieť k položeniu základov všeobecnej vzdelanosti národa. Výhodiskom tohto poznávania má byť vždy samotná hudba a hudobné aktivity žiakov.

Hudba má byť pre žiakov *súčasne hrou a predmetom detského experimentovania, zdrojom objaviteľských prístupov* k hudobnému poznávaniu, a to s realizovaním komplexne chápaných hudobných činností, so zámerom všestranne zapojiť žiakov do hudobno-výchovného procesu.

Dobre známa *sústava hudobných činností* je rozšírená o hudobno-dramatické činnosti, ktoré majú integrujúci charakter, spájajú v sebe hudobné činnosti, ako aj skúsenosti, zručnosti a vedomosti z literárnej, dramatickej, etickej, výtvarnej a telesnej výchovy na báze zážitkového učenia. Hudobné činnosti predstavujú najrozmanitejšie formy styku žiaka s hudbou, dávajú možnosť spájať hudbu so slovom, pohybom, hrou na detských hudobných nástrojoch. Tvoria základný prostriedok na rozvíjanie všeobecných a hudobných schopností žiakov. Hudobné činnosti nemôžu byť izolované, ale sa majú vzájomne dopĺňať a podporovať.

V prvých ročníkoch primárneho vzdelávania majú prevahu hudobné prejavy: vokálno-intonačné, hudobno-pohybové, inštrumentálne (interpretačné a tvorivé), podporené perцепčnými a hudobno-dramatickými činnosťami. Hudobné činnosti učiteľ usmerňuje tak, aby prinášali radosť, aby sa každý žiak prejavil v jemu blízkych hudobných prejavoch tak, aby sa zvyšovalo jeho sebavedomie a sebaúcta. Prostredníctvom individuálneho prístupu pri vedení hudobno-výchovného procesu by sa mali zapájať do jednotlivých hudobných činností všetky skupiny žiakov bez strachu z osobného zlyhania. Každá hudobná činnosť musí byť zmysluplná, zameraná na splniteľnosť, stimuláciu najschopnejších žiakov, povzbudzovanie menej nadaných a podporovanie najslabších žiakov.

V primárnom vzdelávaní je potrebné dodržiavať postup: od hudobných zážitkov k vedomostiam a cez ne k transferu pri aktívnom vnímaní a obsahovom prístupňovaní umeleckých diel.

Hudobná výchova pomáha rozvíjať citový svet žiakov v otvorenej atmosfére radosti a lásky, formou partnerského dialógu učiteľa so žiakmi – bez mentorovania, autoritárstva a tlaku na hromadené vedomosti.

Výsledok hudobno-výchovnej práce významne ovplyvňuje erudovaný a zaniietený učiteľ, ktorý je schopný naplniť požiadavky školského vzdelávacieho programu flexibilne a optimálne tak, aby aj prostredníctvom hudby formoval celistvú osobnosť žiakov. Odporúčame, aby tentoučebný i predmet vyučoval učiteľ so špecializáciou hudobná výchova pre primárne alebo sekundárne vzdelávanie.

Ciele predmetu

Cieľom je prostredníctvom:

- poznania slovenských ľudových piesní, pochopením úlohy ľudovej piesne v živote človeka a spoločnosti *si* osvojiť hudobný jazyk a takto prispieť rozvíjaniu kultúrnych kompetencií žiakov,
- poznania slovenského zvykoslovia, umeleckého spracovania ľudových piesní hudobnými skladateľmi, minulej a súčasnej podoby ľudových piesní získať základy národnej identity a vlastenectva,
- postupného poznávania umeleckých artefaktov ich chápať ako prirodzenú súčasť svojho života.

Kognitívne ciele

- poznávať svet zvukov a hudby na báze a princípoch detskej hry a jej rôznych foriem (senzomotorická, napodobňujúca, námetová, funkčná, fantastická a pod.),
- prostredníctvom hudobných aktivít postupne získať elementárne základy hudobných vedomostí, hudobného jazyka, výrazových prostriedkov, učiť sa s nimi tvorivo pracovať a využívať ich ako prostriedok komunikačný a sebaujadrovací bez nároku na definíciu pojmov,
- prispievať k rozvoju osobnosti žiaka, k rozvíjaniu hudobnosti (hudobných schopností) prostredníctvom komplexných, navzájom prepojených a nadväzujúcich hudobných činností,
- zvládnuť postupný prechod od spontánnych a napodobňujúcich hudobných hier k hrám s pravidlami, k zámernej práci s hudobným materiálom,
- poznávať zákonitosti tvorby hudobných diel, vybrané umelecké diela tak, aby vzhľadom na mieru svojich skúseností žiaci chápali, rozpoznávali a interpretovali výpovede predložených veku primeraných umeleckých diel,
- získať základy hudobného myslenia, elementárne základy hudobno-estetického vedomia v sústave hudobných vedomostí a vkusových postojoch.

Socioafektívne ciele

- uvedomovanie si a rozlišovanie mravných a estetických hodnôt, otvorenosť a tvorivosť,
- empaticky pristupovať k precíteniu a pochopeniu umeleckých diel a asertívne vyjadrovať vlastné názory a postoje,
- bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
- získať schopnosti spolupracovať v tíme, vedieť plánovať, propagovať, realizovať i prezentovať vlastnú prácu i skupinové projekty,
- chápať umenie v jeho mnohorakých podobách a súvislostiach nielen ako ušľachtilý spôsob vyplňania voľného času, ale aj ako prostriedok skvalitnenia a skultúrenia svojho života.

Základným zámerom hudobnej výchovy je rozvíjať **klúčové kompetencie** tak, aby sa:

- rozvíjal citový svet žiakov,
- formovali mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, pozitívne vzťahy k prírode, ku všetkým prejavom života,
- vychovali žiaci hrdí na vlastné slovenské kultúrne bohatstvo a históriu, s kladným vzťahom ku kultúrnemu životu spoločnosti a podieľaním sa na ňom,
- vhodne a nenásilne spájala hudba s prejavmi iných umení – s poéziou, výtvarnými dielami, tancom.

Obsah predmetu

- hudobný materiál (detské, umelé a ľudové piesne z folklórnych oblastí Slovenska,
- inonárodné piesne s rozmanitou deťom primeranou tematikou, hudobné rozprávky,
- príbehy, ľudové a umelé detské hudobno-pohybové (tanečné) hry, hudobný materiál zameraný na jednotlivé ročné obdobia, zvykoslovie a rôzne sviatky, na ilustráciu didaktických problémov), sústava hudobných činností vokálnych, inštrumentálnych, percepčných, hudobno-pohybových, hudobno-dramatických.

Rozdelenie do ročníkov

V prípravnom až 3. ročníku primárneho stupňa vzdelávania učivo nie je rozdelené do tematických celkov. V 4. ročníku sú odporúčané dva tematické okruhy: **Ľudová pieseň v živote človeka a spoločnosti, Poslanie hudby v našom živote.**

Odporúčané organizačné formy a metódy hudobno-výchovnej práce

Učiteľ sa usiluje o to, aby poskytoval podnety pre hudobnú aktivitu žiakov, preto odporúčame:

- skupinové, projektové, diferencované vyučovanie; návštevu hudobných podujatí, besedy,
- zážitkové, kognitívne, skúsenostné metódy, dialóg a diskusiu, metódy hrania rol; špecifické metódy: intonačná metóda s použitím relatívnej solmizácie, imitačná a kombinovaná metóda osvojovania piesní, riadené objavovanie hudby, informačno-receptívna metóda, improvizácia.

Vokálne činnosti

Obsah

- základy speváckeho dýchania, držanie tela, artikulácia, dynamické odlišenie, hlasová hygiena, rozširovanie hlasového rozsahu,
- práca s hlasom,
- melodická otázka, rytmizácia textu, mien, riekaniek, tvorivé hudobné hry,
- hudobný rytmus a metrum – spev v 2/4, 3/4, 4/4 takte,
- používanie taktovacích gest,
- orientácia v grafickom zázname rytmu – dlhej a krátkej doby, určovanie rytmu, tempa, dynamiky.

Inštrumentálne činnosti

Obsah

- hra na detských hudobných nástrojoch a ich využívanie počas hudobnej reprodukcie i produkcie,
- hra na detských hudobných nástrojoch, štylizácia charakteristických zvukov a javov z prírody a okolitého prostredia, sveta rozprávok,
- tvorivá rytmizácia k jednoduchým piesňam.

Hudobno-pohybové činnosti

Obsah

- reagovanie na hudbu a stvárňovanie hudby pomocou pohybu, tanca, gesta,
- pohybové vyjadrenie rytmu a charakteru piesne, hudobnej skladby (krok, chôdza, dopredu, dozadu, na mieste, poklus, beh),
- vytváranie jednoduchých ostinátnych sprievodov hrou na tele (tlieskanie, plieskanie, podupy podľa hudby),

- pohybové vyjadrenie vzťahov vysoko, nízko, stúpanie, klesanie melódie, silno, slabo, pomaly, rýchlo,
- používanie taktovacích gest v 2/4, 3/4, 4/4 takte,
- pohybové stvárnenie a vyjadrenie hudobného výrazu a nálady.

Percepčné činnosti

Obsah

- aktívne vnímanie hudby, počas ktorej žiak poznáva hudbu vo všetkých jej žánrových, štýlových a funkčných podobách, učí sa hudbu napodobňovať,
- určiť piesne podľa melódie, rytmu
- využitie vhodných miest v skladbách na spoluúčasť s inštrumentálnou hrou, pohybom; vizualizácia.

Hudobno-dramatické činnosti

Obsah: využitie všetkých činností pri predvedení dramatického príbehu.

Kompetencie	Výkon
<p><i>Vokálno-intonačné činnosti</i> Získať základné zručnosti a návyky. Chápať poslanie ľudovej hudobnej kultúry v živote človeka. Poznať hodnoty nôt , (celá, štvrt'ová, C-dur stupnice, polová + pomlčky), mená nôt h-d2, husľový kľúč, basový kľúč, 2/4, 4/4, 3/4 takt.</p>	<p>Poznať 10 detských a ľudových piesní, hier so spevom. Chápať poslanie ľudovej hudobnej kultúry v živote človeka.</p>
<p><i>Inštrumentálne činnosti</i> Poznať jednoduché rytmické nástroje a ovládať techniku hrania na ne. Pomocou detských hudobných nástrojov (DHN) realizovať zvukovú podobu javov, nálad, podporiť náladu piesne a skladby.</p>	<p>Vedieť napodobniť rytmické motívy.</p>
<p><i>Hudobno-pohybové činnosti</i> Vedieť správne chodiť a pochodovať podľa hudby, reagovať na zmeny tempa a dynamiky. Taktovať v 2/4 a 3/4 takte. Ovládať kroky valčíka. Pohybom vyjadriť náladu hudby.</p>	<p>Pohybom správne reagovať na hudbu. Ovládať základné kroky valčíka.</p>

<p><i>Percepčné činnosti</i></p> <p>Poznať krátke vekuprimerané hudobné skladby, vedieť vizualizovať hudobný zážitok, a vyjadriť pohybom .</p> <p>Podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia sluchom rozoznať druhy ľudského hlasu, základné sláčikové, dychové, bicie hudobné nástroje, klavír.</p> <p>Poznať najkrajšie klenoty ľudovej hudby. Spoznať hudbu rôzneho typu, domácu, regionálnu, iných národov, vo všetkých žánrových, štýlových a funkčných podobách, z hľadiska spoločenského, historického, poznávať a vážiť si hudobnú kultúru svojho národa a iných národov.</p>	<p>Poznať podľa rytmu osvojené piesne.</p>
<p><i>Hudobno-dramatické činnosti</i></p> <p>Hudobná dramatizácia jednoduchej ľudovej rozprávky. Využitie slovenských ľudových tonálnych a modálnych piesní v dramatickom význame.</p> <p>Pripraviť si s pomocou učiteľa jednoduché hudobno-dramatické vystúpenie.</p>	

<p>Postoje</p> <p>Žiak</p> <ul style="list-style-type: none"> • si vytvára vzťah k prejavu, k slovenskej ľudovej hudbe, vie hodnotiť svoj hudobný prejav a výkon spolužiakov, • postupne si vytvára kladný vzťah k hudbe: radosť z elementárneho kolektívneho muzicírovania a spontánneho tvorenia, vnútornú potrebu počúvať/vnímať hudbu. <p>Žiak</p> <ul style="list-style-type: none"> • spoznáva hudbu rôzneho typu, domácu, regionálnu, iných národov, vo všetkých žánrových, štýlových a funkčných podobách, z hľadiska spoločenského, historického, rešpektuje špecifiká, pozná a váži si kultúru svojho národa a iných národov, • pochopí morálne posolstvo hudobných rozprávok a príbehov- sociologická funkcia, • získané vedomosti prepája s vlastnou skúsenosťou, analógiou zo života (metafora), využitím (kognitívnych) vedomostí z iných predmetov.
--

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať: horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia a s pomocou učiteľa.

RYTMICKO – POHYBOVÁ VÝCHOVA

primárne vzdelávanie

Charakteristika predmetu

Rytmus je elementárnym javom v prírode aj v živote. Rytmus patrí k základnému zvukovému materiálu vo výstavbe reči, spolu s ostatnými modulačnými faktormi. Tesné spojenie reči s pohybom je zrejmé z gestikulácie a najmä z neslovnej komunikácie. Súvislosť pohybu s rečou je však podstatne hlbšia než len výrazová. Ide tu o fyziologické vzťahy – práve pohybový zmysel sústreďuje a integruje rečové výkony. Z vývinu reči je známe, že dieťa začína rozvíjať svoju reč práve vtedy, keď sa začína viac pohybovať.

U žiakov so sluchovým postihnutím sa vytvorili základné biologické rytmy, ktoré môžu byť východnou bázou pri budovaní rytmu reči, rytmu motoriky a rytmu kultivovaného pohybu. Keďže sa rytmus realizuje v rôznorodých formách pohybu, je potrebné vychádzať zo sústavného vytvárania a upevňovania stereotypu uvedomeného spájania rytmu s pohybom. Vnímanie rytmu je sprostredkované prostredníctvom sluchovej, zrakovej, taktilnej, pohybovej a vibračnej stimulácie.

Rytmicko – pohybová výchova je výchova k rytmu a pohybu prostredníctvom hudby aj prvkov muzikoterapie. Tancom a rytmickými pohybmi formujeme pohybové zručnosti a správanie žiakov.

V primárnom vzdelávaní je potrebné vychádzať zo základných princípov:
-vzbudzovanie sluchovej pozornosti, vytváranie asociácie medzi zvukom a výkonom
-uskutočňovanie rytmického pohybu podľa zvukového podnetu

Ciele predmetu

- Stimulácia rytmicko – motorickej koordinácie
- Rozvinúť cit pre rytmus a koordinovať hrubú a jemnú motoriku
- Rytmicko – pohybové cvičenia spájať s hovorenou rečou
- Získavať zmysel pre melódiu a rytmus
- Rozvíjať svoj osobný prejav a komunikáciu, ktorých hodnota nie je meraná podľa hlasitých rečových schopností

Kognitívne ciele

- Poznávať svet zvukov a hudby na princípoch detskej hry a jej rôznych foriem
- Prostredníctvom hudobných aktivít postupne získať elementárne základy hudobných vedomostí, výrazových prostriedkov, učiť sa s nimi tvorivo pracovať a využívať ich ako komunikačný prostriedok bez nároku na definíciu pojmov
- Prispievať k rozvoju osobnosti žiaka, k rozvíjaniu hudobných schopností

Socioafektívne ciele

- Uvedomovanie si a rozlišovanie mravných a estetických hodnôt, otvorenosť a tvorivosť
- Získať schopnosti spolupracovať v tíme, vedieť plánovať, propagovať, realizovať i prezentovať vlastnú prácu
- Chápať umenie ako prostriedok skvalitnenia a skultúrenia svojho života

Ciele rozvíjajúce senzomotorické učenie:

- Na základe senzomotorických hier rozvíjať zvukovo-motorické, taktilno - motorické a zrakovo-motorické kompetencie formou cvičení, hier a činností

Základným zámerom rytmicko-pohybovej výchovy je rozvíjať kľúčové kompetencie tak, aby sa:

- Rozvíjal citový svet žiakov
- Formovali mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, pozitívne vzťahy k prírode, ku všetkým prejavom života
- Vhodne a nenásilne spájala hudba s prejavmi iných umení - s poéziou, výtvarnými dielami, tancom

Obsah predmetu

- Dychové cvičenia.
- Rozvíjanie sluchovej pozornosti a vnímania.
- Rytmizácia riekaniiek, vypočítavaniek.
- Reprodukovanie rôznych rytmov na sluchové podnety
- Spoločný spev s učiteľom.
- Spievanie s rôznou hlasitosťou.
- Zoznamovanie sa s technikou hry na jednoduché hudobné nástroje (napodobňovanie).
- Vystihnutie rytmu tleskaním, udieraním.
- Vyjadrenie hudby prirodzeným pohybom, dramatizáciou, pantomímou, bábkohrou.
- Počúvanie hudby, pesničiek.
- Poznávanie známych piesní podľa úryvkov textu.
- Nácvik jednoduchých tančekov.

V prípravnom až 4. ročníku primárneho stupňa vzdelávania nie je učivo rozdelené do tematických celkov. Predmet sa vyučuje 1 hodinu týždenne / 33hod. ročne.

Odporúčané organizačné formy a metódy práce

1. Skupinové, projektové, diferencované vyučovanie, návšteva hudobných, divadelných podujatí
2. Zážitkové, kognitívne metódy, skúsenostné metódy, metódy hrania rolí, metódy osvojovania piesní, informačno-receptívna metóda, improvizácia

Vokálne činnosti

Obsah

- základy speváckeho dýchania, držanie tela, artikulácia
- práca s hlasom, melodizácia textu, mien, riekaniiek, tvorivé hudobné hry
- hudobný rytmus
- orientácia v grafickom zázname rytmu, určovanie rytmu

Inštrumentálne činnosti

Obsah

- hra na detských hudobných nástrojoch a ich využívanie počas reprodukcie i produkcie
- štylizácia charakteristických zvukov a javov z prírody a okolitého sveta, sveta rozprávok

- o hra a tvorba jednoduchých sprievodov k piesňam
- o tvorivá rytmizácia k jednoduchým piesňam

Rytmicko - pohybové činnosti

Obsah

- o reagovanie na hudbu a stvárňovanie hudby pomocou pohybu, tanca, gesta
- o pohybové vyjadrenie rytmu a charakteru piesne
- o vytáranie jednoduchých sprievodov hrou na tele
- o pohybové vyjadrenie vzťahov vysoko, nízko, stúpanie, klesanie melódie, silno, slabo, pomaly, rýchlo
- o pohybové stvárnenie a vyjadrenie hudobného výrazu a nálady so sprievodom učiteľa
- o vnímanie rytmu slov, vnímanie rytmu slabík, ktoré sa spájajú v slovo
- o grafické vyjadrenie vnímaného rytmu – morzeovka, spojenie slov s rytmickým pohybom („fonetický grafizmus“)

Percepčné činnosti

Obsah

- o rozlíšenie zvukov okolitého sveta (zvuk, tón, reč, spev,....)
- o vnímať vibrácie hmatom i sluchom
- o poznať a rozlišovať bicie a rytmické nástroje /so zrakom a bez zraku/
- o lokalizovať zvuk, určiť jeho zdroj

Hudobno – dramatické činnosti

Obsah

- o využitie všetkých činností pri predvedení dramatického príbehu

Kompetencie	Výkon
<i>Vokálno-intonačné činnosti</i> Získať základné zručnosti a návyky. Chápať poslanie ľudovej hudobnej kultúry v živote človeka. Poznať hodnoty nôt , (celá, štvrtová, osminová, štvrtová s bodkou, polová + pomlčky), mená nôt, C-dur stupnice, husľový kľúč, basový kľúč, 2/4, 4/4, 3/4 takt.	Poznať 10 detských a ľudových piesní, hier so spevom. Chápať poslanie ľudovej hudobnej kultúry v živote človeka.
<i>Inštrumentálne činnosti</i> Poznať jednoduché rytmické nástroje a ovládať techniku hrania na ne.	Vedieť napodobniť rytmické motívy
<i>Rytmicko-pohybové činnosti</i> Vedieť správne chodiť a pochodovať podľa hudby, reagovať na zmeny tempa a dynamiky. Pohybom vyjadriť náladu hudby.	Pohybom správne reagovať na hudbu. Vedieť rytmicky a pohybovo vyjadriť 20 riekaniek, prípadne pesničiek.
<i>Percepčné činnosti</i> Podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia sluchom rozoznať druhy ľudského hlasu, základné sláčikové, dychové, bicie hudobné nástroje, klavír.	Dokázať vystihnúť náladu piesní a hudby.
<i>Hudobno-dramatické činnosti</i> Integrácia dramatického textu, piesne a pohybu.	S pomocou učiteľa pripraviť jednoduché hudobno-dramatické vystúpenie.

VZDELÁVACIA OBLASŤ ZDRAVIE A POHYB

TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

1. Charakteristika učebného predmetu

Zameranie telesnej výchovy v primárnej edukácii je dominantne na telesné, funkčné a pohybové zdokonaľovanie, čím sa prispieva k upevňovaniu zdravia, zdravotne orientovanej zdatnosti a pohybovej výkonnosti. Telesná výchova poskytuje elementárne teoretické a praktické vzdelanie z oblasti pohybu a športu, významne prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, prispieva k formovaniu kladného vzťahu k pohybovej aktivite a plní aj významnú kompenzačnú funkciu v procese edukácie.

Svojím zameraním má telesná výchova výnimočné a špecifické postavenie v rámci vzdelávania žiakov mladšieho školského veku. Využíva predovšetkým široké spektrum pohybových prostriedkov, ktoré prispievajú k celkovému vývinu osobnosti s akcentom na hrubú i jemnú motoriku. Prostredníctvom pohybu - pohybových cvičení, hier a súťaží pozitívne ovplyvňuje zdravotný stav žiakov.

2. Ciele učebného predmetu

Ciele telesnej výchovy v primárnej edukácii vychádzajú zo všeobecných cieľov vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ platných pre celú školskú telesnú výchovu a zároveň postupné plnenie cieľov primárnej edukácie prispieva k naplneniu týchto všeobecných cieľov.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti sú:

- stimulovať reč a myslenie počas telovýchovných činností,
- podporovať procesy sebapoznávania a sebakontroly pri aktívnej pohybovej činnosti,
- podporovať aktivitu, fantáziu a kreativitu žiakov pri pohybových aktivitách,
- formovať pozitívny vzťah k telesnej výchove, pohybovým aktivitám, športu,
- kultivovať pohybový prejav s akcentom na správne držanie tela,
- vytvárať podmienky pre optimálny rozvoj zdravotne orientovanej zdatnosti,
- podporovať získavanie poznatkov o otázkach vplyvu pohybu na zdravie,
- uplatňovať zásady hygieny a bezpečnosti pri pohybovej činnosti.

Hlavným cieľom telesnej výchovy v primárnej edukácii je pozitívna stimulácia vývinu kultúrnej gramotnej osobnosti prostredníctvom pohybu s akcentom na zdravotne orientovanú zdatnosť a radostné prežívanie pohybovej činnosti.

Ďalšie ciele sú:

Cieľ zameraný na osobnostný rozvoj

Mať vytvorenú elementárnu veku primeranú predstavu o vlastných pohybových možnostiach a pohybovou činnosťou prispievať k optimálnemu stupňu rozvoja osobnosti ako celku i po stránke kognitívnej, emocionálnej, sociálnej, morálnej.

Cieľ zameraný na zdravie

Vnímať zdravie a pohybovú aktivitu ako jeho nevyhnutnú súčasť pri formovaní vlastného zdravého životného štýlu a jeho uplatňovaní v každodennom živote. Formovať osobnú zodpovednosť za vlastné zdravie.

Cieľ zameraný na motoriku

Mať osvojené elementárne pohybové zručnosti a vytvorené pohybové návyky súvisiace so základnými lokomóciami, mať optimálne primerane veku rozvinuté pohybové schopnosti, preukazovať elementárne vedomosti a poznatky z telesnej výchovy a športu pri realizácii pohybových činností.

Cieľ zameraný na postoje

Prejavovať záujem o pohybové činnosti, prezentovať pozitívny vzťah k ich pravidelnej realizácii, aplikovať ich v každodennom živote.

Kompetencie absolventa primárneho vzdelávania z telesnej výchovy sú:

- má vytvorený základný pojmový aparát na veku primeranej úrovni prostredníctvom poznatkov z realizovaných pohybových aktivít, aktuálnych skúseností a športových záujmov,
- dokáže v pohybových činnostiach uplatňovať princípy fair - play, je tolerantný k súperom pri súťažiach, vie kooperovať v skupine, akceptuje práva a povinnosti účastníkov hry, súťaže a svojim správaním prispieva k nerušenému priebehu športovej akcie,
- má osvojené elementárne vedomosti a zručnosti z telesnej výchovy, vie ich aplikovať a tvorivo rozpracovať v pohybových aktivitách v škole i vo voľnom čase,
- má na veku primeranej úrovni rozvinuté pohybové schopnosti, ktoré vytvárajú predpoklad pre optimálnu zdravotne orientovanú zdatnosť,
- dokáže v každodennom živote uplatňovať zásady hygieny, bezpečnosti a ochrany vlastného zdravia,
- pozná a uvedomuje si význam pohybu pre zdravie a dokáže svoje zdravie upevňovať prostredníctvom každodenného pohybu.

Špecifikácia kompetencií, ktoré si má žiak rozvíjať v kontexte s kľúčovými kompetenciami a ich prepojenie so vzdelávacou oblasťou a učebným predmetom

Komunikácia v slovenskom jazyku :

- vyjadrovať sa veku primeranou športovou terminológiou,
- vyjadrovať svoje názory, vedomosti a pocity súvisiace s realizovanými pohybovými aktivitami,
- interaktívne a kreatívne reagovať na otázky súvisiace so športovou činnosťou,
- dokázať komunikovať o aktuálnych športových udalostiach v škole, obci, regióne ale i významných športových súťažiach a sviatkoch (OH, MS, ME ap.).

Matematická kompetencia a základné, kompetencie v oblasti vedy a techniky:

- pri rozvoji matematických modelov myslenia využívať vyjadrovanie telom a pohybom,
- rozvíjať priestorové myslenie prostredníctvom pohybových aktivít,
- rozvíjať logické myslenie prostredníctvom taktických úloh v pohybových činnostiach,
- využívať poznatky o tele človeka, jeho pohyboch a účinkoch.

Digitálna kompetencia:

- využívať informačné technológie na vyhľadávanie potrebných informácií súvisiacich so športovými aktivitami.

Naučiť sa učiť:

- aktívne využívať informácie zo školskej telesnej výchovy vo voľnom čase
- mať záujem (byť motivovaný) o ďalšie vzdelávanie sa v oblasti športu.

Spoločenské a občianske kompetencie:

- vytvoriť si vlastnú identitu (nájsť si svoje miesto) pri aktívnej športovej činnosti – svojej účasti na nej v rámci skupiny, tímu ap.,
- vedieť rešpektovať práva i povinnosti (svoje i iných) pri realizovaných športových aktivitách,
- vedieť kooperovať pri športových aktivitách,
- byť tolerantný pri iných názoroch na riešenie aktuálneho problému súvisiaceho so športovou aktivitou a zároveň asertívny pri nastolovaní svojich požiadaviek a formulovaní svojich názorov.

Iniciatívnosť a podnikavosť:

- vedieť s kamarátmi realizovať aj vo voľnom čase naučené pohybové hry a športové aktivity v rôznom prostredí
- byť iniciatívny pri aplikácii pohybových činností do svojho vlastného denného režimu

Kultúrne povedomie a vyjadrovanie:

- mať motorickú gramotnosť (ako výsledok pohybového vzdelávania), ktorá je súčasťou kultúrnej gramotnosti človeka.

3. Obsah

Prehľad tematických celkov (TC)

1. Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti
2. Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry
3. Kreatívne a estetické pohybové činnosti
4. Psychomotorické cvičenia a hry
5. Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

Časová dotácia

Tematický celok (TC)	prípr. ročník	1.ročník
<i>Základné lokomócie a nelokomočné pohyb.zručnosti</i>	30%	30%
<i>Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry</i>	30%	30%
<i>Kreatívne a estetické pohybové činnosti</i>	15%	15%
<i>Psychomotorické cvičenia a hry</i>	15%	15%
<i>Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti</i>	10%	10%

Tematické celky (obsah formulovaný v celku pre celý stupeň vzdelávania)

:

I. TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

Kompetencia:

Mať primerane veku a svojim schopnostiam osvojené základné lokomócie (ako elementárne predpoklady pre zvládnutie základných atletických disciplín), poradové cvičenia (ako predpoklady účelnej organizácie pohybových činností v priestore) a elementárne zručnosti z akrobacie (ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností), poznať ich možnosti aplikácie a vnímať ich význam pre život a šport.

Vedomosti:

- základné lokomócie – poznať, vedieť pomenovať,
- poradové cvičenia – poznať základné a vedieť ich pomenovať,
- elementárna terminológia (názvoslovie) gymnastických polôh, pohybov a cvičení,
- význam základných lokomócií, poradových a gymnastických cvičení,
- základné pravidlá atletických a gymnastických súťaží,
- zásady bezpečnosti a hygieny pri týchto cvičeniach.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny rozvoj pohybových schopností prostredníctvom základných lokomócií a nelokomočných zručností (s akcentom na senzitívne obdobia),
- osvojovanie si základných lokomócií v rôznych obmenách, v rôznom priestore,
- osvojenie si základov techniky behov, skokov, hodu,
- na podnet vykonávať základné polohy a pohyby tela a jeho častí,
- vykonávať pohyby okolo rôznych osí tela (obraty, prevaly ap.),

Postoje :

- pozitívne vnímať základné lokomócie a nelokomočné zručnosti ako potrebnú a nevyhnutnú súčasť pohybového prejavu človeka a prostriedku na upevňovanie si zdravia,
- správne vnímať význam poradových cvičení pre účelnú organizáciu, bezpečnosť, efektívnejšiu komunikáciu využitie času na cvičenie a športovanie,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie v týchto aktivitách.

II. TC: Manipulačné (MH), pohybové (PH) a prípravné športové hry (PŠH)

(Tradičné aj netradičné hry)

Kompetencia:

Byť aktívny pri úlohách vyplývajúcich z pravidiel hry, prejavovať schopnosť spolupracovať, dodržiavať dohodnuté pravidlá, technicky správne manipulovať s náčiním a pohybovať sa s ním, odhadovať pohyb náčinia a prispôbiť mu vlastný pohyb v rôznych situáciách a obmenách, prejavovať pozitívny postoj k herným činnostiam, uplatňovať zásady kultúrneho správania sa na športových podujatiach.

Vedomosti:

- základné herné činnosti jednotlivca v MH, PH, PŠH- poznať a vedieť pomenovať,
- základné informácie o hrách a súťažiach, význame súťaživosti v športe,

- správna technika základných herných činností jednotlivca,
- poznatky o správnej manipulácii s herným náčiním,
- poznatky o základných pravidlách realizovaných hier,
- poznatky o zásadách kultúrneho správania sa na športových podujatiach,
- zásady bezpečnosti a hygieny pri hrách.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny rozvoj všetkých pohybových schopností prostredníctvom hier,
- osvojovanie si základných herných činností jednotlivca v rôznych obmenách,
- osvojovanie si rôznych spôsobov manipulácie s náčiním,
- realizácia hier v rôznom prostredí, v rôznych obmenách a situáciách,
- osvojovanie si pravidiel vybraných hier a schopnosť podľa nich konať a rozhodovať.

Postoje:

- pozitívne vnímať rôzne hry ako významnú súčasť pohybových aktivít človeka,
- dodržiavať zásady fair – play pri realizovaných hrách,
- adekvátne povzbudzovať pri hrách ako ich aktér i ako divák,
- adekvátne reagovať pri víťazstve i prijať prehru s uznaním kvalít súpera.

III. TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

(Pohybové prvky z tvorivej dramatiky, pohybové aktivity s hudbou, rytmika, tanec)

Kompetencia:

Mať primerane veku rozvinuté základné senzorické, motorické (pohybové), intelektuálne, kultúrne – umelecké a tvorivé schopnosti, vedieť ich primerane aplikovať v živote i športe prostredníctvom kultivovaného prirodzeného pohybu.

Vedomosti:

- poznať a vedieť pomenovať jednotlivé druhy cvičení a hier, pohybových výrazových prostriedkov tvorivej dramatiky, rytmiky, tanca,
- poznať správnu techniku jednoduchých cvičení, pohybov i nadväzovaných pohybových motívov tanca, rytmiky a tvorivej dramatiky,
- poznať správne držanie tela, polohy tela a jeho častí, pohyby tela a jeho častí v kontexte so slovným alebo hudobným podnetom.

Schopnosti a zručnosti:

- proporcionálny a veku primeraný rozvoj koordinačných pohybových schopností s akcentom na priestorovo – orientačné a rytmické schopnosti,
- veku primeraný rozvoj dramatických schopností a zručností,
- osvojovanie si základných rytmických a tanečných cvičení v rôznych obmenách,
- osvojovanie si základných rytmických a tanečných cvičení v rôznom prostredí, v rôznych obmenách
- rozvoj tvorivej improvizácie, kreativity, imaginácie, vizualizácie.

Postoje:

- pozitívne vnímať spojenie slova, hudby a pohybu ako potrebnú súčasť pohybových činností človeka,
- pozitívne reagovať na partnerov v tanci i hre a upevňovať sociálne vzťahy v skupine,
- prejavovať snahu o sebazdokonaľovanie a dokázať vnímať a precítiť pohyb.

IV. TC: Psychomotorické cvičenia a hry

(Joga, relaxačné, dýchacie, strečingové cvičenia)

Kompetencia:

Mať primerane veku osvojené správne držanie a vnímanie svojho tela pri pohybových činnostiach, vedieť aplikovať širokú škálu cvičení zameraných na vnímanie vzájomného pôsobenia psychiky a pohybu, relaxáciu, dýchanie, flexibilitu ako základ sebapoznania, sebaakceptácie, dôvery vo vlastné sily.

Vedomosti:

- elementárne poznatky o ľudskom tele (časti tela, vnútorné orgány) pri pohybovej činnosti,
- správne držanie tela, polohy tela a jeho častí, pohyby tela a jeho častí - poznať a vedieť pomenovať,
- zásady bezpečnosti, hygieny a psychohygieny pre zdravie.

Schopnosti a zručnosti:

- osvojovanie si základných psychomotorických cvičení v rôznych obmenách (spojenie zmyslového vnímania s kinestetickým v časovo – priestorových vzťahoch),
- proporcionálny rozvoj koordinačných pohybových schopností a flexibility,
- vytváranie návyku správneho držania tela v rôznych polohách,
- vytváranie návyku vedomého parciálneho dýchania, fyziologicky správneho dýchania,
- osvojovanie si pohybových cvičení so zameraním na koncentráciu a pozornosť,
- osvojovanie si pohybových aktivít zameraných na čiastočnú i celkovú relaxáciu.

Postoje:

- pozitívne vnímať prejavy svojho tela pri pohybe, ako potrebnú súčasť pohybu človeka,
- formovať pozitívne vzťahy v skupinách, empatiu.

V. TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

(Plávanie, turistika, korčuľovanie, lyžovanie a i.)

Kompetencia:

Mať primerane veku osvojené základné zručnosti z plávania, turistiky, korčuľovania, lyžovania, bicyklovania a i., vedieť ich primerane aplikovať v živote i športe.

Vedomosti:

- plávanie – elementárne poznatky o význame plávania, technike základných plaveckých zručností a možnostiach aplikácie plávania vo voľnom čase,
- turistika a pohyb v letnej prírode – elementárne poznatky o význame turistiky, jej druhoch a spôsoboch, pešia turistika a pobyt v prírode – základné zručnosti, cykloturistika a p., informácie o možnostiach aplikácie turistiky vo voľnom čase,
- lyžovanie a pohyb v zimnej prírode – aktivity a hry so sánkami, klzákmi, hry so snehom a na snehu, elementárne poznatky o význame lyžovania, základné pohybové zručnosti z lyžovania, informácie o možnostiach aplikácie lyžovania vo voľnom čase,
- korčuľovanie a pohyb na ľade – klzanie a hry na ľade, elementárne poznatky o význame korčuľovania, základné pohybové zručnosti z korčuľovania, informácie o možnostiach aplikácie korčuľovania vo voľnom čase,

- bicyklovanie – elementárne poznatky o význame bicyklovania, základné pohybové zručnosti z bicyklovania, informácie o možnostiach bicyklovania vo voľnom čase.

Schopnosti a zručnosti:

- osvojovanie si základných zručností z plávania, turistiky, korčuľovania, lyžovania v rôznych obmenách
- proporcionálny rozvoj všetkých pohybových schopností prostredníctvom sezónnych pohybových aktivít
- rozvoj senzorických schopností – pociťovanie, vnímanie, odhad času, priestoru
- rozvoj kultúrno – umeleckých schopností – kultúra pohybového prejavu, precítenie pohybu, interpretácia, kreativita
- rozvoj intelektových schopností – všeobecná inteligencia v kontexte s poznávacími aktivitami
- realizácia sezónnych pohybových aktivít v rôznom prostredí, v rôznych obmenách

Postoje:

- pozitívne vnímať pohybové aktivity v prírode ako potrebnú súčasť pohybu človeka,
- pozitívny vzťah k prírode, pohybovým aktivitám v rôznom prírodnom prostredí, ochrana prírody.

4. Vzdelávací štandard – výstup pre 1. stupeň ZŠ

Obsahový štandard (kľúčové pojmy, minimálny obsah)

TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam správne technicky vykonávať základné lokomócie (ako elementárne predpoklady pre zvládnutie základných atletických disciplín), poradové cvičenia (ako predpoklady účelnej organizácie) a elementárne zručnosti z akrobacie (ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností), poznať ich možnosti aplikácie a vníma ich význam v živote i športe.

Základné pojmy: chôdza, beh, hod, skok, lezenie, plazenie, šplhanie, rad, zástup, družstvo, skupina, čiara, priestor, základné povely poradovej prípravy, štart, cieľ, súťaž, gymnastické náradie (žinenka, mostík, trampolínka, lavička, rebriny ap. – čo sa v objekte školy nachádza).

Základné poznatky:

- zásady bezpečného a účelného pohybu v telovýchovných objektoch,
- základy správnej techniky behov, skokov, hodu loptičkou,
- základy správnej techniky gymnastických cvičení,
- o význame základných lokomočných a nelokomočných pohybov.

Základné pohybové aktivity:

- bežecká abeceda, beh – rýchly, vytrvalostný, skok do diaľky, hod loptičkou,
- obraty, poskoky, skoky na pružnom mostíku a trampolíne, výskoky a zoskoky z gymnastického náradia.

TC: Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam správne technicky manipulovať s herným náčiním, poznať a aplikovať v hre dohodnuté pravidlá, byť v hre aktívny a prejavovať k nej pozitívny postoj.

Základné pojmy: pohybová hra, hráč, spoluhráč, súper (protihráč), kapitán, rozhodca, pravidlá hry, ihrisko (hrací priestor, hracia plocha), bránka, kôš, hracie náčinie (lopta, pálka, hokejka ap.), gól, bod, prihrávka, strelba, vedenie lopty, držanie lopty, útok – útočník, útočná činnosť, obrana – obranca, obranná činnosť.

Základné poznatky:

- *o pravidlách realizovaných hier,*
- *o správnej technike základných herných činností jednotlivca realizovaných hier,*
- *o význame jednotlivých hier na rozvoj určitých pohybových schopností alebo osvojovaných pohybových zručností,*
- *o význame hier pre zábavu i zdravie.*

Základné pohybové aktivity:

- hry so zameraním na manipuláciu s rôznym tradičným, ale aj netradičným náčiním,
- pohybové hry zamerané na rozvoj pohybových schopností (kondičných, koordinačných),
- pohybové hry zamerané na precvičovanie osvojovaných si elementárnych pohybových zručností rôzneho charakteru (gymnastických, atletických, plaveckých ap)
- Prípravné športové hry – zamerané na futbal, basketbal, hádzanú, volejbal, tenis.

TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

Vedieť primerane veku a postihnutiu a svojim schopnostiam správne technicky vykonávať cvičenia s dôrazom na presnú lokalizáciu pohybov v čase a priestore, poznať ich možnosti aplikácie, dokázať vyjadriť pohybom slovný, názorný i hudobný motív a vnímať ich, poznať význam kultivovaného a estetického prejavu v živote i športe.

Základné pojmy: rytmika, tanec – jeho druhy, tanečný krok, tanečný motív, pohybová tvorivosť, fantázia pri pohybovej činnosti, tanečná improvizácia.

Základné poznatky:

- o význame pohybovej kultúry (správneho pohybového prejavu) pri realizácii pohybových činností – akcent na správne a estetické držanie tela, kultúrnosť (kultivovaný pohybový prejav).

Základné pohybové aktivity:

- tanečná a štylizovaná chôdza, beh, skoky, poskoky, so zameraním na správne a estetické držanie tela ako celku i jeho častí v rôznych polohách,

- rytmizované pohyby s využitím hudby alebo rôznych jednoduchých hudobných nástrojov,
- pohyby so slovným navádzaním, napodobňovacie pohyby (napr. zvierat, športovcov, činností človeka),
- pohybová improvizácia na hudobné motívy, alebo zadané témy,
- tanečná improvizácia na základne naučených tanečných krokov, motívov, väzieb.

TC: Psychomotorické cvičenia a hry

Vedieť primerane veku a svojim schopnostiam vykonávať základné psychomotorické cvičenia poznať ich význam, možnosti aplikácie, dokázať vyjadriť pohybom navodený motív, vnímať význam cieleného pohybu pre zdravie (antistresové cvičenia).

Základné pojmy: názvy častí tela, polôh tela i jeho častí, správne držanie tela

Základné poznatky:

- o význame pohybu i jednotlivých druhoch cvičení pre zdravý vývin,
- o prejavoch a reakciách organizmu na pohybovú aktivitu,
- o správnom dýchaní pri cvičení i každodenných aktivitách.

Základné pohybové aktivity:

- koordinačné cvičenia a hry,
- relaxačné (uvoľňovacie) cvičenia a hry,
- aktivity zamerané na rozvoj dýchania,
- naťahovacie (strečingové) cvičenia,
- cvičenia na rozvoj flexibility.

TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

Vedieť základy elementárnych pohybových zručností súvisiace s realizovanými sezónnymi pohybovými činnosťami (plávaním, turistikou, korčuľovaním, lyžovaním, bicyklovaním a i.), poznať ich možnosti aplikácie a vnímať ich význam v živote i športe

Základné pojmy: plavecký spôsob (kraul, znak, prsia), splývanie, štartový skok, obrátka, turistika – jej druhy a formy, turistický výstroj, turistický chodník, turistická značka, korčuľovanie – kolieskové korčule, korčule, sánkovanie, lyžovanie, lyže – zjazdové, bežecké, skokanské, zjazd, slalom, beh na lyžiach.

Základné poznatky:

- o význame otužovania sa, plávania, pobytu a pohybu v prírode v každom ročnom období pre zdravie s akcentom na špecifiká jednotlivých období,
- o hygiene, pravidlách pohybu a bezpečnosti pri realizácii plávania a aktivít v prírode,
- o technike základných pohybových zručností realizovaných aktivít v prírode.

Základné pohybové aktivity:

- cvičenia a hry zamerané na oboznámenie sa s vodným prostredím, splývanie, dýchanie a orientáciu vo vode,
- skoky do vody z rôznych polôh,
- nácvik techniky jedného plaveckého spôsobu,
- chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom k povrchu a terénu,

- jazda, hry a súťaže na kolobežke, bicykli,
- korčuľovanie – jazda vpred, vzad, zastavenie, obrat, hry a súťaže na korčuľoch
- lyžovanie – základná manipulácia s lyžami a palicami, chôdza, obraty, výstupy, zjazdy, brzdenie jazdy, oblúky.

Výkonový štandard (*požiadavky na spôsobilosti – vychádzajú z kompetencií*)

TC: Základné lokomócie a nelokomočné pohybové zručnosti

- Správne pomenovať základné lokomócie, základné nelokomočné pohyby, základné atletické disciplíny, základné cvičenia z akrobacie a poradové cvičenia realizované vo výučbe.
- Ukázať správne technické predvedenie základných lokomócií i základných akrobatických cvičení v rôznych obmenách.
- Uplatniť základné lokomócie, poradové cvičenia i gymnastické zručnosti v hrách, súťažiach a iných pohybových činnostiach.

TC: Manipulačné, pohybové a prípravné športové hry

- Pomenovať a poznať základné herné činnosti jednotlivca, poznať názvy hier realizovaných vo výučbe.
- Aplikovať v hre dohodnuté pravidlá a rešpektovať ich.
- Ukázať a uplatniť správnu techniku manipulácie s náčiním.
 - Ukázať a uplatniť správnu techniku herných činností jednotlivca v hrách realizovaných vo výučbe.
 - Využiť naučené zručnosti z hier v rôznom prostredí (telocvičňa, príroda, voda) a aplikovať ich aj v bežnom živote (vo voľnom čase).

TC: Kreatívne a estetické pohybové činnosti

- Správne pomenovať základné gymnastické cvičenia, tanečné kroky a činnosti realizované vo výučbe.
- Ukázať správne technické predvedenie rytmických cvičení, tanečných krokov, motívov v rôznych obmenách realizovaných vo výučbe.
- Zladiť pohyby, chôdzu, skoky a beh s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, hudbou.
- Uplatniť prvky rytmiky a tanca v hudobno – pohybových, tanečných a dramatických hrách, no i pri iných pohybových činnostiach.

TC: Psychomotorické cvičenia a hry

- Správne pomenovať základné polohy tela, druhy realizovaných cvičení z oblasti psychomotoriky.
- Ukázať správne základné polohy tela a primerane svojim schopnostiam vykonávať psychomotorické cvičenia v rôznych obmenách.
- Uplatniť prvky psychomotoriky a psychomotorických hier a prežívať pocity radosti z pohybu a hry.
- Poznať jednoduché testy na posudzovanie svojej flexibility, držania tela, dýchania.

TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti

- Správne pomenovať základné pohybové činnosti vo výučbe realizovaných druhov sezónnych pohybových aktivít.
- Ukázať správne technické predvedenie elementárnych pohybových zručností vo výučbe realizovaných sezónnych pohybových činností v rôznych obmenách.
- Uplatniť prvky sezónnych pohybových činností v hrách, súťažiach ap. v škole i vo voľnom čase.

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať:

horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia a s pomocou učiteľa.

Proces

K organizačným formám:

V primárnej edukácii je úlohou školy zabezpečiť komplexný pohybový režim žiakov danej školy. Pre splnenie všetkých cieľov telesnej výchovy je potrebné realizovať tieto organizačné formy:

- ranné cvičenia (denne na začiatku 1. vyučovacej hodiny),
- telovýchovné chvíľky počas vyučovacích hodín (denne niekoľkokrát na všetkých predmetoch, keď učiteľ pozoruje u žiakov únavu resp. nekoncentrovanosť),
- rekreačné využívanie prestávok (denne predovšetkým cez veľkú prestávku využívať možnosti školského dvora, telocviční, voľných priestorov ap.). V prípade nepriaznivého počasia (nedá sa ísť von, v triedach a na chodbách je vydýchaný vzduch) zabezpečiť potrebu okysličovania organizmu 2 – 3 minútovými aktivizačnými cvičeniami na začiatku vyučovacích hodín,
- vyučovacia hodina telesnej výchovy (hlavná organizačná forma),
- vyučovacia hodina integrovanej telesnej výchovy (so spoluúčasťou žiakov zdravých a zdravotne oslabených v tom istom rozsahu ako riadna telesná výchova),
- pohybové aktivity v školskom klube (ako dôležitá súčasť popoludňajšie činnosti),
- záujmové krúžky na škole s pohybovým zameraním (výberová forma aktivít),
- školské športové súťaže – pravidelné i jednorazové,
- kurz základného plávania,
- škola v prírode (v rôznom ročnom období s aktívnym využitím sezónnych športových aktivít v prírode),
- cvičenia v prírode (2 x ročne v rozsahu po 4 hodiny v každom ročníku).

V základných školách, ktoré vzdelávajú žiakov so sluchovým postihnutím sa môže postupovať aj podľa učebných osnov zdravotnej telesnej výchovy pre 1. až 9.ročník, ktoré vydalo MŠ SR dňa 19.mája 2003 pod číslom 526/2003-41 s platnosťou od 1.9.2003 .

Na školách, ktoré majú vyhovujúce podmienky pre vytváranie špecializovaných oddelení pre žiakov zdravotne oslabených sa odporúča realizovať samostatné povinné hodiny zdravotnej telesnej výchovy. Ak sa samostatné oddelenia nevytvárajú, žiak v základnej škole navštevuje vyučovanie telesnej výchovy spolu s ostatnými žiakmi a realizuje sa integrované vyučovanie. Zásady integrácie na hodinách telesnej výchovy sú uvedené v učebných osnovách zdravotnej telesnej výchovy.

K projektovaniu učiva:

Učivo jednotlivých tematických celkov je široko koncipované preto, aby si učiteľ vzhľadom k reálnym podmienkam školy a špecifikám svojej triedy mohol vybrať adekvátne pohybové prostriedky, ktorými môže splniť projektované ciele a prispieť k rozvoju kompetencií žiakov.

Učivo je koncentrované do 5 tematických celkov. Realizácia obsahu týchto celkov by mala byť proporcionálne rozčlenená do všetkých ročníkov. V prvom ročníku sa začína najjednoduchšími pohybovými činnosťami každého celku. Podľa úrovne zvládnutia realizovaných činností postupuje učiteľ vo výbere ďalších zručností. Pri projektovaní učiva treba zabezpečiť predovšetkým proporcionálny rozvoj pohybových schopností.

V jednotlivých tematických celkoch je poskytnutý dostatočný priestor na tvorivú aplikáciu obsahu učiva učiteľom vzhľadom k možnostiam školy i konkrétnych žiakov. Očakáva sa citlivý prístup učiteľa pri výbere takých cvičení a hier, ktorými bude možné u každého žiaka dosiahnuť postupný rozvoj kompetencií.

Program nevyčleňuje zvlášť tematický celok zameraný na poznatky o športe a zdraví, olympizme (olympijská výchova). Očakáva sa, že učiteľ bude sprostredkovať poznatky priebežne počas výučby a v kontexte s danou pohybovou činnosťou. Tým sa predpokladá vytvorenie ucelenej predstavy o vedomostiach a zručnostiach danej aktivity a ďalších poznatkoch s ňou súvisiacich.

K procesu výučby:

V každom tematickom celku treba vytvoriť priestor pre sebaopoznávanie žiakov prostredníctvom pohybu, rozvoj tvorivosti žiakov a pohybovú improvizáciu. Vytvárať úlohy divergentného typu, aby aj žiaci objavovali a hľadali možné riešenia v pohybových úlohách.

Vytvárať tiež priestor na samostatné oboznamovanie sa žiakov s novým náčiním, novými pohybovými činnosťami ap. Realizovať systematicky komunikáciu s jednotlivcom, skupinou i triedou o realizovaných činnostiach, splnených resp., nesplnených úlohách, pocitoch a náladách pri cvičení, hre a súťažení.

Tematický celok „Základné lokomočné a nelokomočné pohybové zručnosti“ poskytuje veľký priestor na aplikáciu širokej škály pohybových činností. Zaraďujú sa do neho prvky poradovej prípravy, ktorá má byť funkčná z hľadiska účelnej organizácie činností v priestore, z hľadiska bezpečného pohybu v priestore i z hľadiska efektívneho využívania času na pohybové aktivity. Odporúčame vyhýbať sa drilovému nácviku jednotlivých prvkov prípravy. Za vhodné sa považujú predovšetkým hry, v ktorých si nenásilným a veku primeraným spôsobom dané aktivity žiaci osvoja.

Podstatnú časť tematického celku tvorí rozvoj základných lokomócií. Túto časť pohybového vzdelávania treba vnímať ako prípravu pre základné atletické disciplíny – beh, skok, hod. Žiaci si postupne osvojujú elementárne základy techniky týchto činností a postupne ich vzájomné kombinácie napr. chôdza a skok, beh a skok.

Treťou časťou tematického celku sú elementárne zručnosti z akrobacie, ktoré sa vnímajú ako predpoklady pre zvládnutie základných gymnastických zručností. Akcentujú sa predovšetkým zmeny polôh, obraty, prevraty, polohy strmhlov a tiež pohyb po zúžených a zvýšených plochách opory. Samozrejme sa tieto činnosti kombinujú so základnými lokomóciami.

Odporúča sa pri projektovaní učiva využívať aj náčinie a náradie, ktoré má škola k dispozícii. Nenásilným a veku primeraným spôsobom sa s ním žiaci postupne oboznamujú

a realizujú jednoduché cvičenia. Odporúča sa využívať predovšetkým pružný mostík, trampolíny, fit – lopty a balansovadlá.

V tematickom celku „Hry“ sa začína manipulačnými hrami, ktoré nadväzujú na hry charakteristické pre predškolskú telesnú výchovu. Žiaci sa oboznamujú s rôznym športovým ale i netradičným náčiním a spôsobmi manipulácie s ním. Tu sa vytvára veľký priestor na samostatné objavovanie rôznych možností manipulácie s náčiním žiakmi. Na základe toho učiteľ môže zdokonaľovať jednotlivé činnosti a aplikovať ich v nenáročných manipulačných hrách.

Pohybové hry nadväzujú na manipulačné a tvoria významnú časť výučby telesnej výchovy v primárnej edukácii. Mali by byť realizované počas všetkých štyroch ročníkov. Odporúča sa proporcionálne zaraďovanie všetkých druhov pohybových hier (skákačky, naháňačky, triafačky ap.) a tiež hier zameraných na rozvoj všetkých pohybových schopností.

Paralelne s nimi sa v treťom a štvrtom ročníku zaraďujú prípravné športové hry. Učiteľ si môže podľa podmienok a tradícií školy vybrať z rôznych športových hier. K základným hrám, ktorých elementárne základy herných činností jednotlivca by mali žiaci zvládnuť patrí futbal, basketbal, hádzanú, volejbal a tenis. Odporúčame však realizovať aj základy hier, ktoré sa stávajú na školách obľúbenými – frisbee, florbal, korfbal ap.

V tematickom celku „Kreatívne a estetické pohybové činnosti“ sa vytvára priestor pre kreatívneho učiteľa. Rôznymi pohybovými prostriedkami môže dosiahnuť rozvoj požadovaných kompetencií. Široká škála výrazových prostriedkov rytmiky, tanca, tvorivej dramatiky i gymnastiky vytvára podmienky aj pre rozvoj tvorivosti žiakov. Akcentujeme dôraz na utváranie a upevňovanie návyku správneho držania tela a estetického a kultivovaného pohybového prejavu.

V prvom ročníku odporúčame začínať jednoduchými rytmickými cvičeniami kde sa pohyb spája so slovom, s vytlieskavaním, vydupávaním. Vhodná je celá škála riekaniiek a motivovaných pohybov. Postupne možno pridávať dramatizáciu. Príbehy zo života zvierat, rozprávkových bytostí či fantazijného sveta sú výborným námetom na pohybové stvárnenie a tvorivú improvizáciu.

V druhom ročníku sa odporúča vo väčšej miere využívať hudbu. Možno používať jednoduché hudobné nástroje (tamburína, ozvučené paličky alebo vyrobené nástroje žiakmi) a rytmizovať pohyb. Základné tanečné kroky a malé tanečné väzby sú základom pre osvojovanie si niektorých regionálnych ľudových tancov, alebo aj tancov moderných. Výber sa ponecháva na učiteľa a jeho možnosti.

V poslednom ročníku sa odporúča klásť dôraz na schopnosť tvoriť vlastné zostavy či malé väzby resp., dokázať improvizovať na hudobný motív ap.

Tematický celok „Psychomotorické cvičenia a hry“ je vnímaný ako významná súčasť prípravy žiaka na zvládnutie náročných úloh v škole i živote. Akcentuje sa význam týchto pohybových aktivít pre zdravie žiaka. Poznávaním vlastného tela, jeho možností a limitov sa žiak postupne učí vnímať telo ako celok. Správne držanie tela pri rôznych polohách, správne dýchanie a schopnosť relaxácie sú základnými úlohami, ktoré vedú k získaniu potrebných kompetencií.

Učiteľ podobne ako pri predchádzajúcom tematickom celku môže využívať rôzne pohybové prostriedky, ktorými žiakom sprostredkuje potrebné informácie a základné zručnosti. Ak má učiteľ teoretickú i praktickú prípravu z jogy, môže aplikovať relaxačné a dychové cvičenia z tohto systému.

K aplikácii základných psychomotorických cvičení a hier však nie je treba žiadny špeciálny výcvik. Psychomotorika je zameraná na prežívanie pohybu, radosti z pohybu.

Psychomotorika patrí k faktorom podporujúcim zdravie. Žiak sa učí vnímať svoje telo, jeho časti. Významnou úlohou je aj naučiť žiaka vnímať svalové napätie a uvoľnenie a jeho spojenie s duševným napätím, ale i celkové pocity svojho tela pri cvičení. Cieľom snaženia učiteľa by malo byť, aby žiaci prostredníctvom pohybu získavali čo najviac skúseností a poznatkov o sebe z hľadiska fyziologického, kognitívneho i emocionálneho. Tieto poznatky sa potom stávajú základom pre sebaopoznanie, sebazdokonaľovanie a konanie.

Významným prvkom sú psychomotorické hry. Umožňujú prejavovať individualitu osobnosti a súčasne zapájajú žiaka do kolektívu. Sú typické tiež tým, že využívajú netradičné pomôcky a nie sú v nich víťazi a ani porazení. Môžu byť zamerané na rozvoj hmatového, optického či akustického vnímania, alebo na rozvoj rovnováhy či priestorovej orientácie.

Široko koncipovaným je aj tematický celok „*Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti*“. Vzhľadom k rôznorodým podmienkam regiónov a škôl sa ponecháva možnosť výberu konkrétnych sezónnych činností na školu. Za dôležité sa však považuje, aby všetky školy zabezpečili primeraný rozsah sezónnych činností počas celého školského roka vo všetkých ročníkoch a tým zabezpečili primerané podmienky na otužovanie sa detí ako významného prvku pri prevencii chorôb a upevňovaní zdravia.

Aktivity turistického charakteru sú nenáročné a možno ich realizovať počas celého roka. Akcentuje sa predovšetkým chôdza po rôznych povrchoch, terénoch a prekonávanie terénnych prekážok.

Za nevyhnutnú súčasť sa považuje aj realizácia plávania – základného plaveckého výcviku. Spôsob jeho realizácie sa ponecháva na školu a podmienky, ktoré na tieto aktivity v danej lokalite sú.

Korčuľovanie, sánkovanie, lyžovanie, bicyklovanie sú aktivity, ktoré možno realizovať v tých školách, kde sú na to vytvorené podmienky. Ďalšou možnosťou je tieto podmienky vytvárať a to realizáciou škôl v prírode napr. v zimnom období s akcentom na zimné športy.

Korčuľovanie na kolieskových korčuľoch parí medzi obľúbené pohybové aktivity. Ak má škola vhodné podmienky, môže ho realizovať. Klasické korčuľovanie na ľade možno zas realizovať na školách, kde klimatické podmienky dovoľujú vytvoriť na ihrisku ľadovú plochu, prípadne ak je možnosť navštevovať umelú ľadovú plochu.

Lyžovanie je najvyužívanejším zimným športom. Ak má škola na to podmienky (školy v podhorských oblastiach) možno základný výcvik realizovať ako súčasť tohto celku. Výcvik možno realizovať aj počas zimnej školy v prírode.

Bicyklovanie a jazda na kolobežkách sú významnými voľnočasovými aktivitami žiakov mladšieho školského veku. Ak má škola na tieto pohybové aktivity vyhovujúce podmienky, môže takúto výučbu realizovať.

OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA (ISCED 1) prierezová téma

Charakteristika učiva

Prierezová tematika Ochrana života a zdravia (OŽZ) sa realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov štátneho vzdelávacieho programu a obsahom samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier a účelových cvičení. Aplikuje sa v ňom učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou ochrany človeka a prírody (OČP). Z jeho obsahu bola vyčlenená ochrana prírody a dopravná výchova do iných vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu. Ochrana človeka a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách, tiež pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie.

Ciele učiva

Povinné učivo, ktoré nie je samostatným predmetom je súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Poskytuje žiakovi potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formuje ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí.

Formatívna a informatívna zložka učiva sa prezentuje činnosťou žiakov:

- a) morálnou, ktorá tvorí základ ich vlasteneckého a národného citenia;
- b) odbornou, ktorá im umožňuje osvojenie vedomostí a zručností v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- c) psychologickou, ktorá pôsobí na proces adaptácie v požiadavkách záťažových situácií;
- d) fyzickou, pre ktorú je charakteristická tvorba predpokladov na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž náročných životných situácií;

Kompetencie preberaného učiva zahŕňajú individuálne, medziľudské aspekty a pokrývajú formy správania, ktoré jednotlivec využíva na efektívnu a konštruktívnu účasť na spoločenskom živote v prípadoch riešenia konfliktov. Základné zručnosti v rámci tejto kompetencie zahŕňajú schopnosť účelne komunikovať v rozličných prostrediach a situáciách ohrozujúcich život a zdravie človeka. Tieto spoločenské a občianske kompetencie by mali ovplyvniť schopnosť žiakov zvládať stres a frustráciu, komunikáciu s inými ľuďmi a solidaritu pri riešení problémov širšej komunity ľudí.

Možno predpokladať, že rozvíjaním týchto vlastností sa utvárajú požadované schopnosti potrebné pre občana v oblasti ochrany života a zdravia (OŽZ) a to nielen v aktuálnom čase počas vzdelávania v škole, ale aj v úlohe perspektívnej v dospelosti v rôznych zamestnaniach.

Absolvovaním učiva získavajú žiaci nevyhnutné vedomosti, zručnosti a návyky potrebné na prežitie pri vzniku mimoriadnej udalosti a v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie. Učivo obsahuje opatrenia a popis činností pri záchrane života, zdravia a majetku obyvateľov pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí. Svojou humánnou podstatou má pre žiakov mimoriadny význam. Sebaochrana a vzájomná pomoc vychádza z práva každého občana byť včas varovaný pred hroziacim nebezpečenstvom varovnými signálmi, zabezpečený individuálnymi ochrannými prostriedkami , evakuáciou a ukrytím. Mimoriadna udalosť môže vzniknúť v rôznych častiach štátu kedykoľvek. Občania nemôžu očakávať

okamžité poskytnutie pomoci. Z toho dôvodu musia byť schopní v rámci svojich možností chrániť svoje zdravie a poskytnúť pomoc iným osobám.

Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je aj poznávanie prírodného prostredia. Prioritne je učivo obsahom orientované na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmu voči občanom nášho štátu.

V obsahu učiva je viac tém, ktoré sa odvíjajú zo základov takých oblastí, ktoré môžu prispieť k rozvoju vedomostí, zručností a návykov pre ochranu človeka a spoločnosti. Pre dosiahnutie cieľov využíva OŽZ daný tematický obsah, vhodné organizačné formy, metódy a prostriedky prispôbené daným podmienkam. Opakovanie určitých zhodných prvkov a príbuznosti tém treba chápať z hľadiska cieľov v ročníku (vidieť, poznať, ovládať, získať poznatok a zručnosť).

Na záver deväťročného štúdia na základnej škole by mali žiaci teoreticky a prakticky ovládať s prihliadnutím na druh a stupeň SP vybrané úlohy:

- z tematiky riešenia mimoriadnych situácií – civilná ochrana;
- zo zdravotnej prípravy vedieť poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- vedieť zvládnuť základné činnosti pri pohybe a pobyte v prírode ;
- vzhľadom na vek a pohlavie optimálne zvyšovať psychickú, fyzickú pripravenosť a odolnosť pre prípad vzniku predpokladaných mimoriadnych situácií.

Obsah a realizácia učiva

Odbornú zložku učiva naplňajú tematické celky s uvedeným obsahom :

- riešenie mimoriadnych situácií- civilná ochrana
- zdravotná príprava
- pohyb a pobyt v prírode

Na realizáciu učiva OŽZ sa využívajú viaceré organizačné formy :

Didaktické hry (DH) v 1.až 4. ročníku sa konajú v prírode. Pred DH realizujeme deň prípravy najmä na teoretickú časť v rozsahu 2-4 hodín podľa náročnosti plánovaných činností. Didaktické hry nezamieňame s cvičeniami v prírode v rámci telesnej výchovy -učivo z turistiky.

Didaktické hry možno vykonať po ročníkoch - triedach. Na komplexnejšie zabezpečenie uplatňovania učiva je možné využívať ďalšie vzdelávacie a organizačné činnosti školy :

- vhodné témy z obsahu niektorých vyučovacích predmetov – medzi predmetové vzťahy,
- úlohy objektivej ochrany školy,
- rešpektovanie vnútorného poriadku školy,
- požiarne a poplachové smernice,
- zabezpečenie úrazovej zábrany a predlekárskej prvej pomoci,
- cvičenia v prírode v rámci TV,
- príprava učiteľov na proces v DH.

Špeciálne školy si upravujú obsah jednotlivých tém, a metodické postupy vo výučbe OŽZ podľa schopností žiakov a priestorových podmienok.

Obsah tematických celkov v jednotlivých ročníkoch

Prvý stupeň základnej školy – primárne vzdelávanie

Obsahové zameranie v prípravnom a prvom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
- naša obec – všeobecná charakteristika;
 - evakuácia školy v prípade ohrozenia – postup opustenia školy, miesto zhromaždenia, presun do bezpečného priestoru;
 - signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení;
 - horľaviny a ich následky;
- b) Zdravotná príprava
- vybavenie domácej lekárničky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci; nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov;
 - ošetrovanie odrenín ruky, nohy, prstov a hlavy;
 - privolanie pomoci k zranenému;
 - význam symbolu „červený kríž“;
- c) Pohyb a pobyt v prírode
- orientácia v mieste školy a jej okolí;
 - určenie svetových strán ;
 - významné budovy a ich účel – zdravotné stredisko, lekáreň, pošta, telefón; predajne, železničná a autobusová stanica, miestny úrad;
 - historické objekty našej obce – pamätné domy, zrúcaniny, pamätníky, múzeá, galérie;
 - poznávanie zelene v okolí obce;
 - správanie sa k osamelým zvieratám;

Obsahové zameranie v druhom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana
- možnosti vzniku mimoriadnych udalostí v prírode a na objektoch;
 - podľa možností školy zoznámenie sa s detskou ochrannou maskou (DM-1, CM3-3/h), určenie veľkosti;
 - druhy signálov civilnej ochrany a činnosť žiakov na vyhlásenie varovného signálu „Všeobecné ohrozenie“;
 - evakuácia školy v prípade ohrozenia požiarom;
 - protipožiarne stanovište, kde sa nachádza zbor požiarnej ochrany a spôsob jeho privolania;
 - nebezpečenstvá pri zaobchádzaní s elektrickým a plynovým zariadením;
 - zápalky, zapaľovače a horľaviny;

b) Zdravotná príprava

- kedy a kadiaľ do zdravotného strediska;
- správanie sa v čakárni, u lekára a pri školských lekárskejších prehliadkach;
- pomoc lekárov chorým a zraneným;
- ochrana pred chorobami, účelné obliekanie;
- ochrana a prvá pomoc pri zistení kliešť'a, uštipnutí zmijou, osou a včelou;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- význam vody v prírode, pitie povrchovej vody;
- jedovaté rastliny, jedovaté huby;
- zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode;
- zvieratá vo voľnej prírode, nebezpečenstvo besnoty;
- značenie turistických chodníkov;

Obsahové zameranie v treťom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- evakuácia žiakov pri ohrození školy a jej okolia – prírodné katastrofy, živelné pohromy a výhrazné správy;
- varovné signály CO a činnosť žiakov pri ich vyhlásení;
- druhy mimoriadnych udalostí a spôsob ich vyhlasovania;
- poloha školy, ulice, oboznámenie sa so zdrojmi ohrozenia;

b) Zdravotná príprava

- všeobecné zásady ochrany zdravia aplikované na časti ľudského tela a časti tváre; starostlivosť o chrup;
- hygiena tela, bielizne, šiat;
- správna životospráva – jedlo, spánok, oddych, učenie;
- ošetrovanie a obväzovanie prstov ruky, lakt'a, oka, hlavy;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- okolie našej obce, stanovište našej školy;
- orientácia podľa poludňajšieho tieňa;
- približné určovanie významných budov a iných dominánt v okolí podľa svetových strán;
- tvary zemského povrchu – rovina, pahorkatina, vysočina, kopec, hora, úbočie, svah, úpätie;
- chránené územie, objekty a prírodné útvary v obci a jej okolí;

Obsahové zameranie vo štvrtom ročníku

a) Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

- nebezpečné látky v okolí školy (amoniak, chlór a pod.), zásady ochrany, prvá pomoc pri zasiahnutí organizmu;
- použitie detskej ochrannej masky, nasadzovanie spolužiakovi (DM-1, CM3-3/h);

- význam a použitie improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany – protichemickej a protiradiačnej;
- ukážka detského ochranného vaku (DV-75) a detskej kazajky; (DK-88);
- činnosť pri varovných signáloch CO;
- zásady vykonania čiastočnej hygienickej očisty;

b) Zdravotná príprava

- starostlivosť o vitálne ústroje ľudského organizmu;
- zdravie a choroby, nákazlivé choroby a ochrana pred nimi;
- obväzovanie nohy, kolena, lýtka, stehna;
- jednoduché obväzovanie ovínadlami a šatkami pri povrchovom poranení rúk, nôh, prstov;

c) Pohyb a pobyt v prírode

- určovanie hraníc SR a susediacich štátov na mape;
- určovanie nadmorských výšok na mape okolia;
- jednoduchý odhad krátkych vzdialeností;
- jednoduchý náčrt pochodu, kresba okolia stanovišťa – panoráma;
- čítanie z mapy- podľa farieb a topografických značiek;
- určovanie svetových strán na mape a podľa mapy;
- starostlivosť o lesné zvieratá a vtáctvo;
- význam čistého ovzdušia pre človeka a prírodu;
- zásady uhasenia ohniska;

Ročníkový vzdelávací štandard

učiva ochrany života a zdravia pre primárne vzdelávanie v základných školách
s exemplifikačnými úlohami

Tematický celok : Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana

Prípravný a 1.ročník

Obsahový štandard:

Naša obec – všeobecná charakteristika. Varovný signál. Povinnosti a činnosti žiakov pri vyhlásení signálov pri vzniku mimoriadnych udalostí. Spôsob evakuácie školy v prípade ohrozenia požiarom. Základné druhy horľavín a ich následky.

Výkonový štandard:

1. Evakuácia školy v prípade ohrozenia

1.1 Poznať činnosti pri opustení školy v prípade ohrozenia.

1.1.1 Poznať, ktoré materiály v škole, triede sú horľavé.

1.1.2 Ukázať, kde stojíš v skupine pred odchodom z triedy.

1.1.3 Poznať s pomocou učiteľa, ktorou cestou sa ide z triedy po vyhlásení signálu v prípade ohrozenia.

Prípravný a 1.ročník

Obsahový štandard:

Možnosti vzniku mimoriadnych udalostí. Druhy varovných signálov. Opatrenia na ochranu životov, zdravia a majetku pri vzniku mimoriadnej udalosti. Spôsob evakuácie. Detská ochranná maska a jej použitie. Pravidlá správania sa v prípade ohrozenia požiarom. Protipožiarna stanovište. Nebezpečenstvo hroziace pri manipulácii so zápalkami, zapaľovačmi a horľavinami, s elektrickým a plynovým zariadením.

Výkonový štandard:

1. Mimoriadne udalosti – možnosti vzniku

1.1 Poznať riziká, ktoré ohrozujú život, zdravie, majetok.

1.1.1 Poznať aspoň dve možnosti vzniku mimoriadnej udalosti v prírode a na objektoch.

1.1.2 Poznať, kde v blízkosti školy a tvojho bydliska môže dôjsť k vzniku mimoriadnej udalosti.

2. Požiarna ochrana

2.1 Osvojiť si pravidlá evakuácie pri ohrození požiarom.

2.1.1 Vedieť komu a ako je potrebné ohlásiť požiar.

2.2 Poznať nebezpečenstvo pri manipulácii s materiálom umožňujúcim vznik požiaru.

2.2.1 Poznať nebezpečenstvo použitia otvoreného ohňa v blízkosti horľavých a výbušných látok.

2.2.2 Poznať, kde v škole sú umiestnené hasiace prístroje.

2.2.3 Vedieť, čo všetko je potrebné skontrolovať pred odchodom z domu do školy, aby nedošlo k požiaru.

3. Prostriedky individuálnej ochrany

2.3 Poznať základné prostriedky ochrany jednotlivca.

2.3.1 Poznať bežné dosiahnuteľné prostriedky ochrany jednotlivca.

Prípravný a 1.ročník

Obsahový štandard:

Nebezpečné (zdraviu škodlivé) látky. Možnosti výskytu nebezpečných látok v okolí školy. Predlekárska pomoc v prípade zasiahnutia organizmu zdraviu škodlivými látkami. Opatrenia na ochranu životov, zdravia v prípade vzniku mimoriadnej udalosti. Čiastočná hygienická očista a jej význam pre ochranu zdravia. Detské ochranné prostriedky (ochranná maska, kazajka, vak), ich význam a použitie.

Výkonový štandard:

1. Nebezpečné látky – druhy, zásady ochrany

1.1. Získať prehľad o nebezpečných látkach vyskytujúcich sa v objekte školy a mimo objektu školy.

1.1.1 Poznať, ktoré sú zdraviu škodlivé látky .

2. Detské prostriedky individuálnej ochrany

2.1 Poznať základné prostriedky ochrany detí.

2.1.1 Poznať základnejšie prostriedky detskej ochrany dýchacích ciest a očí.

2.1.2 Poznať najznámejšie prostriedky na improvizovanú ochranu celého tela.

Tematický celok: Pohyb a pobyt v prírode

Prípravný a 1. ročník

Obsahový štandard:

Orientácia v mieste školy a jej okolí. Osvojiť si vedomosti, zručnosti a pohyb v teréne podľa prírodných úkazov. Základné informácie o významných budovách a ich účele. Historické objekty v obci a jej okolí.

Výkonový štandard:

1. Orientácia v mieste školy a jej okolí

1.1 Poznať svoju školu.

1.1.1 Uvedť názov ulice, na ktorej sídli škola.

1.1.2 Urči miesto tvojej triedy v budove školy.

1.1.3 Ukáž na pláne školy jedáleň, telocvičňu, východ z budovy.

1.2 Poznať okolie školy a cestu do školy.

1.2.1 Uvedť adresu svojho bydliska.

1.2.2 Vymenuj dopravné prostriedky pomocou ktorých sa dostaneš do školy.

Tematický celok: Zdravotná príprava

Prípravný a 1.ročník

Obsahový štandard:

Význam poskytnutia prvej pomoci. Vybavenie domácej lekárničky a jej využitie. Nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov. Význam symbolu „Červený kríž“. Spôsob privolania pomoci k zranenému. Ošetrenie jednoduchých poranení rúk, nôh a hlavy.

Výkonový štandard:

1. Prvá pomoc s použitím domácej lekárničky

1.1.1 Poznať prvú pomoc.

1.1.2 Vedieť, komu je potrebné nahlásiť úraz.

1.1.3 Nakresli znak (symbol) Červeného kríža, ktorý vidíš na lekárničke,

1.2 Poznať funkciu domácej lekárničky.

1.2.1 Poznať, prečo deti nesmú svojvoľne užívať lieky.

1.2.2 Poznať lieky alebo zdravotné pomôcky, ktoré by nemali chýbať v domácej lekárničke.

1.2.3 Vedieť, kde všade by nemala chýbať lekárnička.

2. Jednoduché rany

2.1 Poznať postup ošetrenia jednoduchých poranení.

2.1.1 Urči, akým prostriedkom vyčistíš ranu.

2.1.2 Poznať, na čo slúžia rýchloobväzy (náplasti).

2.1.3 Ukáž na spolužiakovi ošetrenie odreniny chrbtu ruky.

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať:

horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia a s pomocou učiteľa.

Proces

Učivo „ Ochrana života a zdravia“ má niekoľko špecifik a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov v základnej škole. Základným znakom učiva OŽZ je, že hoci nemá vyučovací predmet, je učivo pre žiakov prvej a druhej zdravotnej skupiny povinné a výsledky sa neklasifikujú. Poslanie učiva je zamerané prípravou žiakov v koedukovanej forme na správne činnosti a konania v prípade vzniku nebezpečnej mimoriadnej situácie. Žiaci si v priebehu výchovného a vzdelávacieho procesu osvojujú potrebné vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti.

Zvláštnosťou učiva OŽZ je viac tematický obsah navzájom nie podobný. Pre osvojovanie vedomostí a zručností sa využívajú najmä didaktické hry, prípadne niektoré vhodné poznatky z iných oblastí vzdelávania. Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. Žiaci majú v priebehu osvojovania učiva získať poznatky o potrebnosti a nenahraditeľnosti učiva pri vzniku a priebehu mimoriadnej situácie. Odporúčame spracovať a skoordinať učivo vybraných vyučovacích predmetov k jeho využitiu v medzipredmetových vzťahoch v prospech učiva OŽZ. Prvky učiva sú zapracované do učebných osnov povinných predmetov (telesná výchova, vlastiveda, prvouka, výtvarná výchova) a sú ich integrálnou súčasťou.

Rozdielnosť v procese vyučovania učiva OŽZ je, že sa realizuje prevažne mimo učební so špecifickým materiálom a učebnými pomôckami. Dávame na zváženie zaradenie niektorých tém do DH vzhľadom na :

- priestorové podmienky školy,
- blízkosť vhodného terénu,
- dostupnosť materiálu a pomôcok na precvičovanie,
- náročnosť, alebo neprimeranosť požiadaviek a úloh na žiakov vzhľadom na pohlavie a vek,
- odbornú pripravenosť pedagogických pracovníkov.

Na procese realizácie učiva sa okrem tém vo vybraných povinných predmetoch, didaktických hier podieľajú aj :

- školský režim (disciplinovanosť a kolektivismus),
- civilná ochrana a objektová ochrana,
- záujmová činnosť (príprava mladých zdravotníkov, požiarnikov, záchranárov CO, športových strelcov a pod.),
- spolupráca so špecifickými organizáciami a združeniami ako Armáda SR, Slovenský skauting, Sokol, Orol, SČK, Slovenský zväz ochrancov prírody, Združenie technických a športových činností SR.

Nakoľko sa učivo nerealizuje v samostatnom predmete, je potrebné, aby riaditeľ školy zabezpečením a usmernením učiva poveril zodpovedného učiteľa. Osobitnú pozornosť je treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Poverení organizátori zodpovedajú za účelné skĺbenie organizačnej a metodologickej stránky tejto náročnej formy vyučovania. Odporúča sa vypracovať námetovú situáciu a túto spojiť so súťažením tried po ročníkoch. Vzhľadom na priestorové a materiálne ťažkosti je vhodné v jeden deň organizovať didaktické hry maximálne s tromi triedami.

Bezpečnostné opatrenia pri didaktických hrách na školách

Za organizáciu ochrany a bezpečnosti pri uskutočňovaní didaktických hier zodpovedá vedúci didaktických hier, ktorý je povinný :

- organizovať označenie priestoru DH a poriadkovú službu v nebezpečných miestach, označenie a ohraničenie nebezpečných priechodov a miest,
- označiť miesta imitácie a zaistiť bezpečnosť pri označení jednotlivých situácií,
- udržiavať poriadok pri činnosti cvičiacich značkárov,
- spracovať pokyny pre bezpečnostné opatrenia pri cvičení v závislosti od miestnych podmienok, aby sa nimi oboznámili všetci účastníci didaktických hier,
- kontrolovať osobne a prostredníctvom svojich zástupcov a pomocníkov dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas cvičenia.

Za dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas didaktických hier sú zodpovední vedúci na jednotlivých pracoviskách, ktorí sú povinní :

- oboznámiť žiakov so stanovenými bezpečnostnými opatreniami,
- oboznámiť cvičiacich s nebezpečnými miestami a označiť ich,
- kontrolovať dodržiavanie bezpečnostných opatrení, najmä počas imitácie a praktickej činnosti.

Počas didaktických hier je zakázané :

- prevážať imitačné prostriedky spoločne s osobami,
- používať nesprávnu či poškodenú techniku a dopravné prostriedky,
- pohybovať sa a zdržiavať sa v miestach presunov a činnosti techniky,
- používať rádiové stanice bližšie ako 100 m od vedenia vysokého napätia, pracovať s nimi bez uzemnenia,
- používať nesprávne a poškodené imitačné prostriedky, používať ich improvizáciu,
- rozmiestňovať značkárov v miestach nebezpečnej imitácie,
- používať zápalné a dymové prostriedky bližšie ako 50 m od osôb a ľahko zápalných látok (materiálov). Dymové prostriedky nepoužívať menej ako 200 m od obydľia a komunikácií,
- uskutočňovať cvičné výbuchy v obytných miestach a na vodných plochách,
- zbierať nepoužité – nevybuchnuté imitačné prostriedky a demontovať ich,
- vykonávať činnosť v zadymených priestoroch bez ochranných pomôcok a zaistenia inou osobou,
- dotýkať sa vodičov elektrickej energie a vodivých kovových predmetov bez preverenia ich odpojenia od elektrickej energie,
- pohybovať sa v nebezpečných miestach,
- vykonávať zemné práce bez súhlasu príslušných územných správnych orgánov,
- rozkladať oheň v lesných porastoch a na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- piť vodu z nepreverených vodných zdrojov.

Na zaistenie bezpečnosti sa musia dodržiavať tieto špecifické opatrenia:

- dodržiavať stanovené bezpečnostné opatrenia pre činnosť v príslušnom objekte

(mieste),

- pri činnosti v rámci účelového cvičenia zabezpečiť jednotlivé miesta proti poškodeniu,
- zabrániť prípadnému narušeniu inžinierskych sietí a technologických zariadení výrobného procesu,
- uskutočniť prieskum predpokladaných miest účelového pre didaktické hry,
- priestory činnosti označiť stanovenými značkami (tabuľkami),
- nedovoliť prekročenie noriem pobytu a práce v ochranných maskách a iných ochranných prostriedkoch.

Pri činnosti v lesných priestoroch :

- Uskutočniť prieskum a označiť nebezpečné a nepriechodné miesta,
- Zaisťiť dodržiavanie všetkých protipožiarnych opatrení,
- Zabezpečiť zdravotnícke opatrenia pri možnom úraze, proti uštipnutiu hadom, otravám a pod.